

7C

Bibliothèque VICTOR COUSIN

INCUNABLES 114

HAIN 7.653

PROCTOR 8.04

PELLECHET
et POLAIN 5.189

Gesamtkatalog

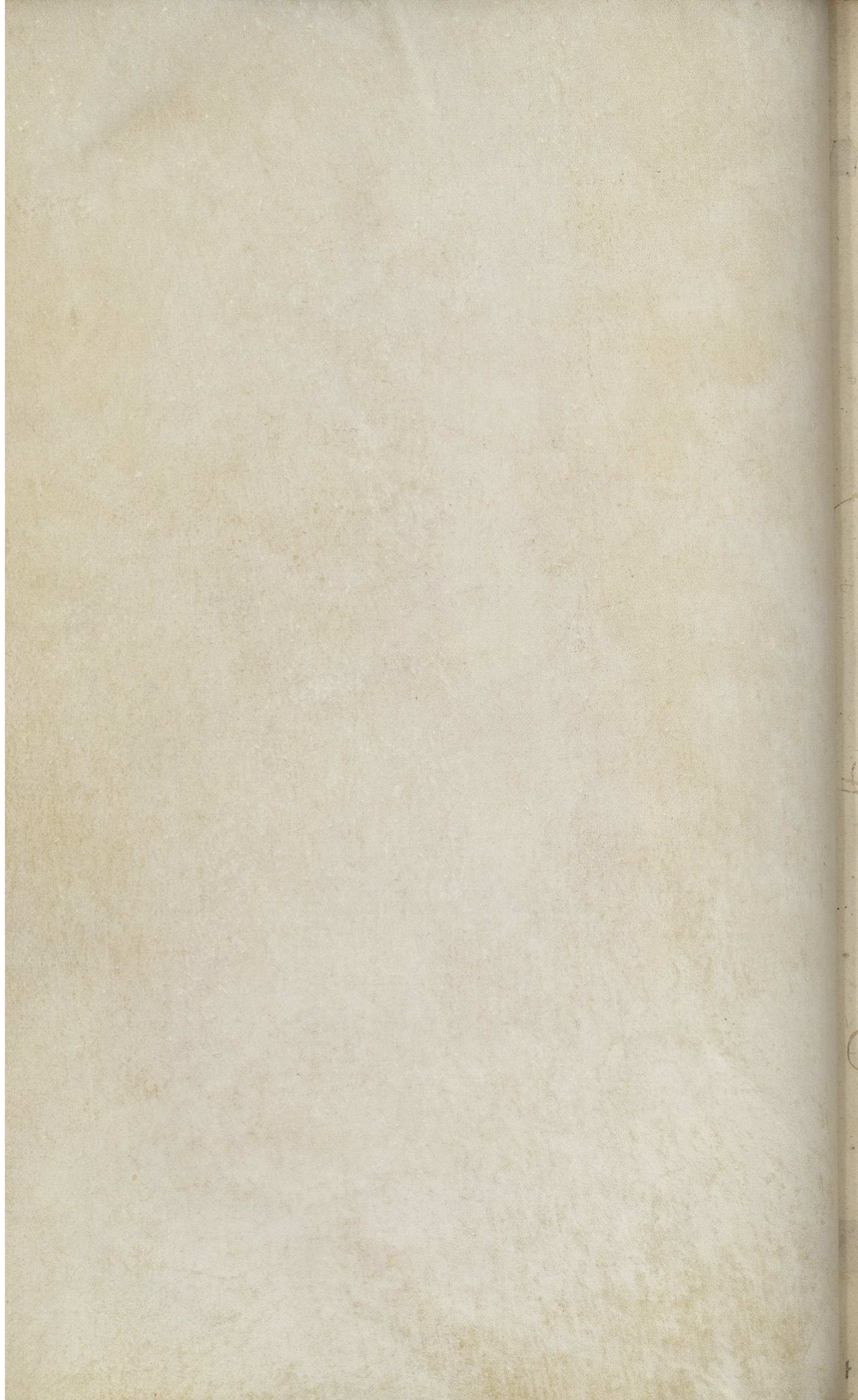
Cote ancienne 4370

VCINC 114

80

Incipit opusculū triptitū de
preceptis decalogi De confessioe
et de arte moriēdi. p eximū sa
cre theologie pfectorez Magi
strū iohānem gerson alme vni
uersitatis pfectē Cācellariū ✓

Cristianitati suus quilibetq; zelator
prospex ad virtutes vicinis depulsi
incrementū. Salubre duxi sequēs
opusculū triptitū de pceptis. de
confessioe. de scia mortis. breuitate qua potui
tradē. quatuor pserim xpianorū generib;
pro futurū. Primo sacerdotibus et curatis
illitteratis. atq; simplicibus. qui confessiones
audire debēt. Secūdo indoctis quibuscūq; psois
secularibus aut religiosis. que ecclie solitis
sermoibus aut pdicacōibus. pro diuinorū
pceptoz noticia inesse nō possunt. Tercio
pueris et iuuenib;. qui a rudimētis infātie
circa fidei nostre gñalem tenorē et pncipalia
pūcta pmitus debēt erudiri. Quarto psois
domos dei vel hospitalia loca frequētantibus
et infirmoz sollicitudinē gerentibus. Quo
circa ad huius doctrinē publicacōez qdruplex
psonaz status debet vigilare. Primo plati

BIBLIOTHÈQUE
de

MF COUSIN

4370

quos inferiorum curatorum regimen de propinquo concernit quibus insuper curatorum ignorantia crassa diuine legis. et insufficientes erudicio simplicis populi imputabitur in peccatum. ¶ Secundo parentes pro filiis apud scholarum rectores instare deberent. ¶ Tercio domorum dei et locorum hospitalium gubernatores et magistri. ¶ Illi quarto generaliter. qui in verbis aut factis. et alijs signis alios ad peccandum inducunt. Quique ex officio alios docere debuerant. et id agere negligunt. Vnde namque sumptibus suis et diligentibus. per huius aut similis doctrine publicationem debent aliorum correctionem procurare. ¶ Hoc enim agere penitentia quamdam est. hoc satisfactio. hoc opus misericordie deo acceptius quam elemosina corporalis. ¶ Agant igitur prenominati. quod doctrina hec libris inscribatur. tabellis affigatur tota vel per partes in locis communibus. utpote in prochialis ecclesijs. in scholis. in hospitalibus. in locis religiosis. Denique expediret. ut super hoc fieret a principibus edictum. aut quod ab ecclesie prelatibus indulgentie offerrent. Actor vero seipsum exonerat apud te christianitatem sanctissimam agat quilibet qui in te et de te gloriatur quod bonum esse cognouerit. ¶ Gloria sit altissimo deo

in cuius noie pñs aggredior opus ad salu-
tem fideiū aiarū. ordinatū ad erudicōnem
precipue rudis ⁊ ydeote populi. et eoz q̄b
cōfuetis ecclie sermomb⁹ et predicacōib⁹ mi-
nus intesse aut informai ꝛcedit. ¶ In quo
veluti tabella quadā ⁊ cōpēdio breui. teno-
rē fidei cristiane lucide poterūt inspiciere et
diuina precepta phibicōnesq; vt ex hñs
quid agere quid ꝛ fugere debeant possint
distīctius agnoscere. ¶ Cōtinet aut pñs
tractatul⁹ capitula. xviij. quozū q̄dlibet in
duas vel tres vel q̄tuor pticulas cōueniēte
subdiuidi posset. ¶ Primū capitulū af-
firmat mūdum a deo fuisse creatū et q̄ ipse
deus vn⁹ sit et trīn⁹. Cur etiam aut ad quē
finem homo creatus sit

Hermisīe credendū est ⁊ nullaten⁹
dubitādum q̄ solū vnus est deus
omipotens. omīa sciens. et oēm pfe-
ctionē habēs. in tribus psonis distīctis. q̄
sunt pater. ⁊ fili⁹. ⁊ spūs scūs. qui mūdum
creauit ⁊ creatū regit et gubernat sola sua
liberrima volūtate. et dignātissima boitate
¶ Speciali aut puidētia huānā gubernat
⁊ dirigit creaturā. dans viris ⁊ mulierib⁹
aias immortales. creans eas tpaliter. tunc
cum eas corpibus infundit. ⁊ ad ymaginē

et similitudinē suam formans eas. ut creat⁹
homo suum conditorē deum cognoscat. dili-
gat. venetur. et eius preceptis in hac mōli
vita obediens. per opera bona et meritoria
vitam tandē immōilem bñtudinīs plenam
in aīa et corpe perpetuo consequat⁹. et ita fit
bonis angelis sociatus. et in loco malorum
angelorum siue demonū substitutus. Qui de-
mones ppter peccatū in has inferioēs ptes
terre corruerūt. dāpnacōis sententiā susti-
nētes. Cum quib⁹ etiā iustissime dampna-
būtur hoīes iniqui diuinis preceptis inobe-
diētes. et more bestiali quasi non haberent
aīam rōnalem suis voluptatib⁹ seruientes

Scdm capitulū ostendit humanū gen⁹
ppter primorū parentū transgressionem et
peccatū multiplicem incurrisse miseriam

Hdei veritate credendū est primos
parētes nros adam et euā. qui ad
tam nobilē finem consequende bea-
tudinīs creati fuerant. clausisse paradisi
ianuam et beatitudinis introitum toti sue
posteritati generis humani. Quoniam per
peccatum inobedientie donū iusticie origina-
lis quadam hereditaria possessione pro se
et suis posteris acceptum a deo ipsi prodito-
res perdidērunt. Quo dono gratuito

originalis iusticie cōseruato nos oēs a cul-
pa immunes fuisset. et ab omī miseria fa-
mis et sitis aut infirmitatis absoluti. et ab
alia quolibet penalitate liberi. adeo quod oīs alia
corporalis creatura nobis pacifice subiecta
fuisset. et tandē absq; mortis pena in paradisu
fuisset. tñslati. hoc autē dono p peccm pmoꝝ
pentū vt pmissum est pdito. nos moriendi
necitatē. et vniuersam quā patimur penam
atq; miseriam incurrimus. quia nascimur in
peccō originali. scilicet in p̄dite originali iusti-
cie carētia. cōñ qđ peccm tanq̃ remediū effi-
cax a xpo institutū est batismi sacramētum

Terciu capitulū declarat qualiter a deo
redēpti fuim⁹. quīs etiā sit gñalis tenor
xpiane fidei et credendorū a singulis

Omnipotēs dñs ac pñssimus pater
Nolens humanū gen⁹ tot et tantis
subiectū miseris in eternū perire. et
a regno paradisi in perpetuū exulare. cōcurrē-
te iusticia simul et misericordia hñs remedi-
um decreuit adhibē. **V**oluit siqđ idē pñs-
simus pater vniūgenitū filiū suū absq; corru-
pcone carnē sumē. et hoīem fieri. intra intē-
merate virginis marie immaculatū vterū
Tātaq; et tā mirabilis vnio facta est duarū
naturarū diuine et huāne in vna psona filij

dei. ut vere deus homo diceret et homo deus
ipse est ihesus cristus saluator noster pater
et redemptor. ¶ Qui antea quidem a patriar-
chis et prophetis denunciatus. nouissime
in fine temporum in hac ultima mundi etate
conceptus et natus. a pastoribus est agnitus
a tribus regibus orientis adoratus a symeone
sene et alijs quam pluribus predicatus. et a be-
ato iohanne baptista demonstratus. ¶ Idem
deus et dominus noster ihesus christus circiter annorum
triuum spacio legem diuinam christianamque religio-
nem predicauit et docuit. eam innumerabilibus
miraculis confirmando. quam et in scripturis
quatuor euangeliorum nobis per suos ministros
exhibita obseruanda reliquit. Ordinauit
insuper septem sacramenta ecclesiastica. que sunt ba-
ptismus. confirmatio. ordo. eucharistia. penitentia
matrimonium. unctio extrema. ¶ Ipse postremo
ut nos redimeret et saluaret sub pretio pylato
supplicio crucis acerbissimam sustinuit passio-
nem et mortem. sepultus deinde. et tertia die re-
surgens spacio dierum quadraginta. discipulis su-
is veritatem sue resurrectionis declarans frequenter
appruit et tandem uidentibus apostolis celos ascendens
sedet ad patris dexteram in excelsis venturus est
postremo idem dei filius ihesus christus in fine
mundi per ignem finiendi. et in melius immutandi

iudex gñalis hoim cūctorū in aīa et corpore
resuscitādorū. redditur⁹ singulis p̄mia meri-
torū. bonis siquidē celeste regnū perbenis
btitudinis. pccōibus vero penale suppliciū
ignis eterni. ¶ Hic est gñalis tenor ortho-
doxe fidei xp̄iane. quā firmit̄ credē tenet ca-
tholic⁹ q̄libz racōe vtens. absqz curiositate
pure atqz sincerit̄. sine falsitate ⁊ certitudiā
liter reiecta dubietate ⁊ nolēs plus sapere
q̄ oportet. sed occurrentib⁹ difficultatum
dubijs humilit̄ se s̄mittat credulitas sim-
pliciū intemerate fidei scē m̄ris eccie. sapiētū
prelatorū ⁊ doctorū ac oīm scōrū ⁊ sanctarū
qui in testimoniu hui⁹ inuolante fidei vsqz
ad mortē dimicauerūt. ¶ Contra hāc fidē
illibatā ḡuissime peccant heretici. scismatici
p̄dolatres. sortilegi in cantatores. et magici
ceteriqz artib⁹ a lege diuina phibitis vten-
tes. aut demonū inuocatores. ⁊ gñalit̄ qui
articulos fidei nostre tōliter aut in pte. pa-
lam vel occulte derident. ¶ Illi pretēa qui non
credūt deū omīa iustissime regere sua liber-
rīma volūtate. sed potius asserētes omīa
nature vel fortuē vel fato subici. ¶ Pretēa ma-
lorū quēadmodū bonorū finalem saluacōnē
affirmātes. ¶ Illi demiqz q̄ nōrū actuū impu-
tabilitatē ad meritū vel demeritū negant

qui dei predestinationem vel reprobationem
dicunt operum nostrorum tollere libertatem
Horum similes contra fidem orthodoxam sunt
errores innumeri precedenti ex intellectu super-
bo. humiliare se deo recusante. aut ex falsa phi-
losophia vel potius melancolia. fantastica. aut
demum ex voluptuosa carnalitate rationis iudi-
cium et affectus pietatem subuertente

Quartum capitulum manifestat quod deus nobis
observandum precepit enuensas decem precepta de

Sicigitur in superioribus habitum **C**atalogi
est deus optimus atque iustissimus nos
homines ultra supraque irrationabiles
creaturas a deo excellenter condiderit ad
ymaginem suam. scilicet dans memoriam intellectum
atque voluntatem. ut cognoscamus eum ser-
uiamus et amemus misericordissime. preterea
redimerit. passionem pro nobis talem per-
ferendo. qualem nec ipsi pro delictis nostris
sufferre vellemus. profecto iustissimum est ut
ipsi deo fideliter seruiamus. tanquam subiecti su-
permo domino. sicut filii naturales patri legitime
et velut serui ex dominio peccati. carcere
mortisque redempti saluatoris liberalissimo. **A**t
tento quod nobis eius precepta seruantibus glo-
ria inexcogitabilis ab eodem promittitur transgres-
sionibus vero inestimabilia tormenta reseruant

Cognoscens nōlominus ipse pñssim⁹ pa-
ter nrām fragilitatē ⁊ exiguā potentiā non
requirit a nobis omne seruiciū quod scdm
iusticie rigore erigere posset. dedit qñ poti⁹
certū numerū preceptorū quorū obseruacō
sibi sufficiens esset. que etiā legis decalogo
cōtinent. **Q**ua prop⁹ ad hec precepta sci-
enda ⁊ intelligenda tenet quilibet p se vel
aliū dilligentia apponē pro cōseruacōe vite
spūalis quātum p vite corpālis sustētacōe
ponēt et eo maiore quo immortalis aia est
corpe prestantior. sine quorū noticia nullus
potest cōuenientē peccata vitāe aut ab eis
resurgē. et quorū ignorantia ex desidīa pue-
niens non excusat sed accusat ⁊ cōdempnat
Sūt aut hec decem pcepta hīs metris cōp-
hensa. Vnū crede deū. nec iures vane p ipm
Sabbata scīfices. habeas in honore pentes
Non sis occisor. fur. mechor. testis iniqu⁹
Viciniq; thorum. res q; caueto suas

Quātū capitulū declarat p̄mū pceptū

Primū pceptū est. Diliges dñm
deū tuū. ex toto corde tuo. ex tota
mente tua. ⁊ ex tota virtute tua.
Hoc est. non voles scientē rē quā-
cūq; amare plus q̄ deū ppter qd dei amorē
pdas. Hoc aut pceptū cōuenientē ab hoīe

seruat et non aliter si legem dei et alia precepta opibus impleat. **¶** Quisquis enim mortaliter peccat preceptum hoc infringit quia voluntatem suam diuine voluntati oppositum precipienti antipponit. **¶** Spūaliter autem contra hoc preceptum agunt homines ingrati contra diuina iudicia et ordinationes aut regimen erga se vel alias creaturas murmurantes quasi non esset deus omnino iustus bonus atque misericors et totus amabilis atque desiderabilis. **¶** Illi item qui in foueam desperationis seipsos precipitant per impatientiam. **¶** Illi preterea qui vigente infirmitate aut necessitate aliqua sortilegos consulunt et diuinatores. vtentes potius in scripturis aut breuibus cartulis siue sedulis collo suspensis aut caracteribus et alijs quibuslibet vanis credulitatibus quasi deus ipse non esset vsquequaque bonus potens et sapiens ad eis succurrendum quantum sit eorum necessitatibus expediens. **¶** Faciat igitur homo in necessitate constitutus quantum potest procurans remedium naturali industria non temptando deum quod graue peccatum est aut noua miracula expectando desiderandoque. **¶** Reliquum vero quod nature vires excedat deo plena fide committat et indubitanter deus qui nescit omnia quicquid

optimus est illud qđ optimū est modissi-
mūq; fuerit homī cōferet. Sepe equidē infir-
mitas paupertas aut alia queuis tribulacō
est hoībus vtilior q̃ mīa p̃speritas qua
facilē abutimur. Scit nāq; pater quid filio
profit. magis qđ discipulo oueniat. et medic⁹
paciēti de remedio cōpetēti nouit melius
puidere. **P**eccāt insup cōn̄ preceptū hoc
illi qui mūdano quodā timore irrisorū aut
oblocutorū verba formīdantes diuinis p̃ce-
ptis obedire verētur. Quia p̃pter etiā grauīs
sime peccant huiusmōi irrisores. p̃sonas di-
uino seruicō deditas in statu r̃ligiois. virgi-
tatis aut viduitatis cōstitutas. aut studio
theologie deputatas affectioē carnali a bo-
no ope r̃tratentes. Hoc rursus p̃cepto nob̄
precipit honor et r̃uerētia sc̃is exhiberi. spe-
cialit̃ virginī marie. et bono āgelo custodi-
nō. vt nichil turpe ipso vidente et p̃nte faci-
amus. qđ p̃ntibus hoībus agē refutaēm⁹
Demq; scōrum r̃liquias. loca sc̃a et beatorū
ymagines debem⁹ venerari. non p̃ ipsis s̃
quia videndo eas honorē impendim⁹ r̃bus
rep̃ntatis p̃ eas iux̃ ritū sc̃e m̃ris eccl̃ie. alio
qn̄ p̃ccm̃ ydolatrie cōmittitur ymaginē scdm̃
se adorando credendo ipsam ymaginē pul-
chrā siue turpē nouā aut veterē plus aliqd

habere virtutis et quāt q̄ numis includere
vel diuinitatis. ¶ Huic precepto plurimū
contrariat̄ nimis honor dñi temporalibus
aut magnatibus adulacone siue malo ali
quo sine exhibitus. Omnis etiā simulacio
vel ypocrisis ad inanem gloriam hominū
aut fallacem deceptōem ordinata. ¶ Immo
deratus item amor parentum erga filios ⁊
generaliter auri ⁊ argenti. aut alicuius cre
ature. sic q̄ homo ibi sistat et in eis confide
ciam ponat. Non enim hec omnia ab infer
nali morte nos poterūt liberare. solus q̄ppe
deus est verus et fidelis amicus q̄ in extreā
necessitate opem p̄stare pōt. Vnde ⁊ super
omnia confident̄ cum cordis sinceritate ho
norari debet adorari ⁊ diligī. ⁊c. ⁊

¶ Sertū capitulū est de secūdo p̄cepto

¶ Secundū p̄ceptum est. Non iurabis
p̄ nomē dei tui inuanū ⁊ sine causa
¶ Cōn p̄ceptū hoc p̄ncipalit̄ agunt
q̄ sciēt qd falsū eē credūt iurāt. piuriū omī
tendo. Valde namq; hoc graue peccatum
est cum deus assumatur tāq̄ testis falsita
tis. et qui artificiose iurat falsum. artificio
se deierat quāq̄ enim pro loco et tempore
conuenienter veritas possit subteriri non ta
mē dici falsum scienter et periurium omitti

Peccat etiā grauius contra preceptū hoc
q̄ turpia faciūt iuramēta. deum blasphemā
tes. ⁊ aīas suas iurando demonib⁹ deuouen
tes. quiq; de huānitate cristi ⁊ scīs inhōne
ste loquūtur. **C**on quos omēs sic piuros et
blasphemos. statute sūt leges pūtiue tam
a terreis pīcipib⁹ q̄ a prelatīs ecclīasticis
Vnde dolendū est q̄ ppter negligētiam ipō
rū quib⁹ penas exequi p̄tinet nō forciūtur
effectū. **M**ultū vero diligentq; pmissa debe
rēt attēdere. hī qui causa lucri de facile iu
rant. quēadmodū mercatores et mercatōres
Illi etiā q̄ absorpti passione aut ebrieta
te in ludis frequēter inhonestis siue phibi
tis. vt est tarilloz ludus enormit̄ iurant ⁊
gñaliter quicūq; pueris consuetudine aut
indinacōne puenti. iuramentū emittūt. **I**n
talib⁹ quippe sepe piuriū cōmittit̄ ppter qd
etiā tales aliq̄ peiores sūt in hoc sarracenis
aut iudeis minus deū honorantes. **A**d hoc
aut genus pccī piuriū. scz reducūt̄ votorum
fractio. ⁊ solucō fidei mīnomialis. ⁊ gñalit̄
infidelitas. qua in alci⁹ p̄iudiciū secretū
ipm reuelat̄. siue p̄fessionē ipsi⁹. siue alio
mō secreto cognitū. lege nāq; diuina et na
turali secretū teneri debet. qd in secreto acce
ptum est. nisi alia via fuerit sibi detectum

Postrēmo contra p̄ceptum hoc reductie
peccant qui vouent aut promittunt ea que
sunt de se illicita. q̄ si p̄missa talia ope ope-
ant grauius inde ⁊ dampnabili⁹ peccant.

Terciu⁹ p̄ceptū est. Tu obseruabis
dies dñicos et festiuos ab ecclesia
seruari p̄ceptos. Nec obseruacō aut
veneracō multipliciter accipiēda est. **P**rimo
q̄dē vt q̄libet xpian⁹ illo die dñico vel festi-
uo legitimo impedimēto cessante. missa; au-
dire teneat. **S**cdo vt q̄libz eo die abstineat
ab oī labore aut mercacōe. ⁊ alio quouis la-
borioso ope. scdm ritū ⁊ cōsuetudinē patrie
quā inhabitat. quā cōsuetudinē p̄latus spūal⁹
illi⁹ loci agnoscens nō phibet. **Q**d si aliqui
sup tali cōsuetudinē seruāda aut alijs casibz
dubietas occurrat. cōsulat ille supiores ⁊ pi-
tos. ne p̄ amplā nimis aut strictā cōsciā
in pccm cadat. **T**ercio accipiēda est hec ob-
seruacō. vn⁹ q̄sqz illo die p̄p̄iā vitā ⁊ cōsciā;
discutiat de omissis crimibz a deo remiam
petēs. **R**ecognoscē debet tūc xpianus multi-
plicia bñficia sibi a deo p̄stita. nō in āquo
murmurādo. aut sibi guerrā de bonis suis fa-
ciēdo s; g̃cias r̄ferēdo. **D**ebz tūc audiri v̄bū
dñi ⁊ spūalis doctrīa pacifice atqz reuerē-
ter absqz irrisioē aut impedimēto quocūqz

Mediteſ p̄terea q̄libet ⁊ corā oculis cordis
q̄tum pōt cōſtituat mortē ſibi de propinquo
imminētē infernū atq; paradīſum. mortem
etiā p̄morū hoīm qui in hac vita preſuerūt
facta etiā memorabilia ſcōrū et ſcārū. dicat
Pater n̄r. **A**ue maria. **C**redo. ⁊ alias ſi q̄s
didicerit oracōnes deuotas. penitētias inīū-
ctas ſibi diligētē pficiat. requirat inſup di-
uinū auxiliū in cēſſione mediante ſanctorū
⁊ ſcārū a quib; velut paup et mendic⁹ eleō-
finā ſpūalē poſtulet. nūc ad vnū nūc ad ali-
um ſe cōuertēs quouſq; bonū aliqđ ſpūale
in ſaccum ſue paup̄tatis cōgeſſerit. **P**retēa
doceat quiſq; curā aliorū habens. filios aut
filias ⁊ alios ſeruitores dieb; ſolēpnib; et
feſtiuiſ ſimilia facere. **H**orū enī omiſſio cul-
pabilis eſt defectus. **P**redictis tamē nō
obſtantib; licite pōt homo diebus dñicis ⁊
feſtiuiſ aliq̄ recreacōez ⁊ ſpaciāmētum vel
ludū honeſtū cauſa ſolaciū aſſumē plus q̄
alio tēpe. dūmō p̄ pccm mōrle nō offendat
de⁹. comedendo. bibendo chorifando aut aliū
ludū exercēdo. **Q**uāq̄ frequētiffimē in talib;
ludis grauia pccā cōmittātur. quēadmodū
piuria rixe diſſenſōnes deſideria. carnalia
opa. verba ⁊ carimiā luxurioſa contra deū
⁊ equitatē iuſticię. adeo vt ſepi⁹ die dñico

minus malū esset arare q̄ talia perpetrare

Con̄ preceptū hoc peccāt grauit̄ impediētes predicacōem aut diuinū fructū verbis aut factis intra eccliam aut ex̄. Quīq; circa eucaristie sacramētū irreuerētes sūt. aut erga alia ecclīastica sacramēta sicut baptis̄mi et m̄rimoni celebracōez q̄dā sūt irridētes et sacramēta cōfirmacōis et v̄ctōis extreme suscipe cōtēpnētes.

Ceterū cōn̄ idē p̄ceptū valde ḡuit delinquūt hī q̄ in certis solēpnitatib⁹ anni irreuēntias multas et abhōiabiles perpetrāt. Illi etiā q̄ talia faciētib⁹ dant cōsensū. Illi p̄sertū q̄ ex officio possent et deberēt talia impedire. nec excusari possunt ludi pretextu. Asserit nāq; veridicū prouerbiū Non patitur ludum. fama. fides. oculus

Septimū Capitulū de q̄rto loquitur

Honora p̄ntes. Est q̄rtū p̄ceptū. Hoc aut accipiendū est non tm̄ de p̄ntibus carnalib⁹. s; et de prelatis ecclīasticis. et ciuātis nr̄is. q̄ nos in xp̄o r̄gnauerūt. et ḡnalit̄ de p̄positis et sup̄iorib⁹ mgr̄is sc; b̄nfactorib⁹ et t̄reis p̄ncipib⁹. Cōsimilit̄ etiā de mortuis et defūctis intelligēdū est. quo ad hoc q̄ p̄ ipsis deū rogare tēmur

Contra preceptū hoc grauit̄ peccant hī qui sine causa racōnabili suis superioribus

quibuscūq; detrahūt aut maledicūt. ⁊ eos
p̄dunt. vel mortē eis optāt. quēadmodum
mali filij parētum mortē frequentē desiderāt
vt eoz hereditatē possideant. ¶ Tñsgredi
untur etiā preceptum hoc qui cōtēpnūt pre
cepta scē m̄ris eccl̄ie. veluti excoīcacoīs sentē
ciā p̄uipendētes. et ieiunia indicta ab eccl̄ia
sine causa racōnabili soluentes. cū tamē ea
obseruare possent sine fui corporis notabili
guamiē. Sicuti etiā libtatū eccl̄ie violatoēs
que libertas eccl̄ie concessa est. nō tā fauore
mīstroz eccl̄ie. q̄ntum intuitu diuini honoris
non enī p̄pter maliciā aliquoz mīnistroz
eccl̄ie. debet a quoq; fideli xp̄iano status p̄la
ticus aut eccl̄astic⁹ diffamari aut ledi. nec
p̄dit virtutē suam baptism⁹ aut missa cele
brata siue aliud sacramentū. p̄pter maliciā
mīnistroz. ¶ Tenet̄ p̄terea hoc p̄cepto lay
cus fidelis quāq; aliqui eccl̄ie mīnstri mali
sint. debitū reddē. missam audire. decimas
et oblacōnes ⁊ alia iura reddere ordinata
p̄ sustentacōe eccl̄ie mīnistroz. qui vacādo
diuino seruicō toti rei publice seruūt. plu
rimis alioz hōim p̄pter tpales et nēcarias
occupacōnes ab hoc mīnisterio p̄ditiis. q̄
sic eccl̄ie debitū reddit. lib et immuīs deo nō
hōib⁹ seruit. ¶ Pono p̄ceptū hoc infrigūt

qui leuēt nimis et insipienter redarguunt
trenos pñcipes sup eorū actibus publicis
sue oñstitucōibus et statutis. nō attendētes
sepius eorū onera et sarcinās gñes. q̄s subdi-
tus popul⁹ nō detet nec pōt agnoscere qua
ppter nec eos de facili iudicare debz. multa
poti⁹ examini dīno r̄seruātes. corā quo sūt
ip̄i pñcipes actuū suorū rōnē reddituri. **¶** De
niqz soluūt hoc p̄ceptū qui nolūt supiorū
suorū aut sapientiorū acq̄scē oñlijs. p̄p̄is
iudicijs imitētes. prouenit quippe graue
peccatum hoc ex inobedientia et dedignanti
supbia. in errorem et deceptōem hōiem indu-
cēs. **¶** Contūgit nāqz sepius vt aliquis homo
talit̄ deceptus supbia. tante se reputet sc̄ita-
tis vt huāno consilio nō indigere se credat
Fit proinde vt deceptus homo ille ppter au-
sterā nimis et idiscrētā abstinentiā. q̄ bonā
eē credit capitis furiā aut aliā infirmitatē
incurabilem malo fine piturus incurrat

¶ Nonū capitulum de quīto p̄cepto

Quīntum p̄ceptum est. Non occides
hōiem. et est intelligēdum q̄ nō est
interficiendus hō auctoritate p̄pria
et p̄ticulari. et p̄ viā facti p̄missa viā iusticie
et eq̄tatis. **¶** Hoc p̄cepto districte p̄hibet oē p̄-
uēfū odiū et desiderii vīdicte seu mortis aliē

malū item cōsiliū et iniqu⁹ cōsensus in ali⁹
nocumentū lesionē vel mortē. **Q**d si psona
lesa fuit ecclīastica. aut in statu clericali cō
stituta gūius est pccm. et incurrit eo facto
sic agentes et cōsenciētes excōicacōis sentē
ciā. **C**on pceptū hoc grauit⁹ deliquit hñ
qui odio vel rācore pñcipalit⁹ moti. aut intui
tu vīdicte. aut aliene gūamis poti⁹ q̃ zelo
iusticie instigati pñmos suos p placitacō
nes et pcessus aut iudicia publica multipli
citer vexant. etiā quod suū est requirētes
Potest nōlomin⁹ homo qd suū est in iudicō
publico repetē. et ordine iuris seruato emen
dam rōnabilē sue dāpnificacōis requirere
absq; hoc qd odiendo pñmū mōrīliter peccet
quāq; sepe pro pace pñria et tñquillitate et
attenta pñmi indigētia. eligibili⁹ eēt oēm
emēdā absq; lite publica ēmitti. Vulgo nā
q; dicūt. **I**n denario litis nō est obul⁹ amo
ris. Multū vzo is qui ledit aliū debz atten
dē. qd ex alteri⁹ mutilacōe vel occisioē siue
lesione quacūq; cōtingit interdū lesū cum
suis heredi⁹ depaupari. in quo casu ledens
quēadmod⁹ fur aut latro ad omniū bonoz
pditorū restitucōem tenet. **P**retēa cōtra
pceptū hoc grauit⁹ peccant q̃ quoquo mō
impediūt ex cōmixtiōe viri et mulieris fetum

nasci. aut abortiuū procurāt. seu percussione
violēta vteri. aut nimia ingluuie aut ppe
angustiā vestimētorū ad lasciuā ordinatā
aut aliam quācūq; negligētem fetus custo
diam. q si fetus iam erat aiatus graui⁹ est
pcēm. tunc enim vere homicidiū ppetratur
Insup cōn preceptū hoc specialiter peccāt
inuidi detractōēs odio pleni ⁊ iracūdi tunc
pripue cū inter affines aut alios guerras
aut discordias implacabiles excitāt ex quī
bus mala plurima oriūtur. adeo vt is q litē
mouit eā cū vellet non sciret aut valeret se
dare. vñ ⁊ apud deū dampnorū inde pueni
entiū reus cōstituit. **O**ccurrit demq; cōn
pceptū hoc dāpnabilis ⁊ horrēda cōsuetudo
in aliquib⁹ obseruata pūnci⁹. q pro vni⁹
delicto tota ipsius progenies in mortem et
persecucōnem perquiritur. **H**oc tandem
precepto interdicitur omne duellū mortale
aut torneamētum quib⁹ mortis verisimilit̃
imminet periculum

Decimū Capitulū de. vi. loq̃t pcepto

Extrū pceptū est. Nō furtū facies. Et
est furtū vel latrocinū rem alienā
rapere siue retinē. alio cui⁹ est igno
rāte. sic q ipi hoc agnosceṛi displicēt. Hoc p
cepto districte phibet oīs iniusta mercacō

cultura quelibz terre aut labor infidelis et fallax. quodlibet aut mendosum artificium. fictus etiam dicte labor. et rerum venalium inutilium quolibz pro utilibus venditio. siue venditor earum. res eas emendo deceptus fuit siue non. **N**on enim quia deceptus sum licite possum alium decipere. ¶ Prohibetur item hoc precepto omnis usura. falsa aduocatio aut procinatio. placitatioque vel lis non rite assumpta. fraudulenta procuratio. aut iniustum iudicium. et generaliter omnis deceptio manifesta aut falso colore velata qua quis alteri dampnum facit quod sibi nollet fieri. ¶ Aggrauatur autem peccatum hoc furti vel latrocinii ex circumstantiis loci et temporis persone. et similibus. quemadmodum si rem sacram in loco sacro. aut tempore orationis deputato quis auferat. Si etiam persona dampnificata pauper fuerit et in se vel suo statu aut in suis heredibus ex hoc graue detrimentum patiat. ¶ Requiritur autem ad personam sic alium dampnificantis absolucioem. ut ablata et dampna ex integro dampnificato restituat. secundum iudicium boni viri quemadmodum citius et commodius poterit. Quod si facultas non sit omnia reddere. saltem quod poterit restituat. et si dampnificatus ignoretur ablata nonominus in pios usus et eleemosinas distribuatur secundum iudicium superioris. ¶ Hoc

etiā p̄cepto prohibet om̄is simonia que est
sacrorum venalitas. pluralitas itē b̄nficio
rum absq; racōnabili causa. et formatō vel
v̄sus false monete. ¶ Item rem aliquā ad
certos t̄minos ad credentiā plus iusto v̄-
dere. et ois detractus illicitus. ¶ Pretēa pro-
hibet hoc p̄cepto ois detractio et diffama-
cio q̄ alteri⁹ fama bona oī argēto p̄stantior
alteri iniuste tollitur. Debet equidē sic diffā-
mās alteri famā ablatā restituē quātū p̄t
publice qñq; v̄itatē cōfidēdo et se male fecis-
se asserēdo et multo magis si totū aliquē sta-
tum iniuste diffamaueit. ¶ Insuper hoc p̄-
ceptū infringūt q̄ a s̄bditis suis vltra iuris
equitatē et rei publice n̄citatē tēpalia bona
violentē diripiūt. q̄ etiā leges iniustas aut
p̄cepta cōdūt cōt̄ dēū et ec̄cīam q̄ in eo facto
excōicacōem incurrūt. ¶ Ampli⁹ hoc t̄nsgre-
diūt p̄ceptū adultē mulieres illegitiōs
filios ad legitimiōrū h̄editatē succedē facien-
tes. queq; viroz suozū b̄o eis ignorantibus
sūptuose iūnis cōsumunt. Consimilit̄ delin-
quūt filij parentum bona eis nescientibus
inutiliter exponendo. seruitores etiam et di-
spensatores dominorū suorum aut m̄grorū
bona infideliter ministrando. ecclesiastici
viri ecclesie bona luxuriose. aut pompaticē

aut ea in thesauros cumulādo. Illi itē q̄ tmi-
nos agroz dilatāt priōs defraudādo. Qui
ēbuta iuste instituta solūē rēnuūt. Et hñ q̄
b⁹ omīssa est testamēt⁹ exēcūcō. eleōsiās
et cetera legata in p̄iudiciū defūctorū implē
differētes. aut solūē rēcusantes. ¶ Plurimi
sunt mod⁹ horū similes qui ex p̄cedentib⁹
immoderatis sūptibus pueniūt. cum quīs
multiplicit̄ vltra reddit⁹ et pueni⁹ p̄prios
sūptuosū gerit statū. sūptuosus nāq; status
sūptuosas requirit expensas. ¶ Postremo
cōn p̄ceptū hoc grauissime peccāt. hñ qui
pecunia aut p̄cepto violēta p̄ntes p̄prios
aut seruitores p̄ncipaliter intuitu seruici⁹
ecc̄ie bona occupāe p̄curant cum p̄sertim
ecc̄iastica beneficia dignis et sufficientibus
debeant. et pure nō symoniace offerri debeāt
Alioq̄n in b̄nficio nullū ius acquirat. nec a
crimine liber esse p̄t quousq; b̄nficiū simpli-
ter resignet symoniace promotus ac

¶ Capitulū. xi. Septimū cōtinet p̄ceptū

Septimū p̄ceptū est. Nō mechaberis
nec luxuriosus eris. Hoc p̄cepto
inhibet sub pena peccati mōrlis. oīs
societas et carnalis cōmixtiō viri et mulieris
excepta m̄rimoni⁹ lege. Vni⁹ nāq; oppositū
asserē est error cōn fidē. ¶ Prohibet etiam

precepto hoc tã in m̃rimonialit̃ cõiũctis q̃
in solutis ois luxuriosus attactus mēbroꝝ
geitaliũ quo nō seruat̃ natural̃ ordo indit̃
a natura. l̃ nō rite copulant̃ ptes ad gñacō
nem a natura deputate. Et tanto pcc̃m hoc
gravi⁹ est. q̃nto a naturali ordine lōgius re
cedit. siue int̃ psoās solutas. siue qđ crimē
aggrauat cõiũctas m̃rimonialit̃ siue fuerit
huiuscemōi attactus in se vel in alia psona
aut respectu bestie in altera specie. p turpissi
mā ⁊ illicitam op̃lacētā cōsumat⁹. si deniq̃
specialit̃ attact⁹ ipse innatural̃ pueniat a
fedissimā vilissimāq̃ delectacōne q̃ mollicies
vel pollucio dicitur. Si quis autem in hñs
vel aliq̃bus horũ culpabilis est. sufficienter
intelligere potest quid isti modi generales
loquēdi significent nec enī p̃ticulari⁹ extra
confessioēz est abhomiābilis hec immūdia
explicanda. ne caste aures pure ⁊ innocen
tes horum prius ignotoꝝ noticiā acquirāt
⁊ scandalizent. ¶ Sunt etiā casus isti enor
miũ contra naturam peccatorum. prelat̃is
maioribus episcopis sc̃z ⁊ suis p̃itenciar̃is
ad absoluendũ reseruati. quorũ aliq̃ scđm
leges ignis pena plectūtur. Nec potest ali
q̃s quotcũq̃ bona ⁊ elemosinās op̃et̃ meter
nũ saluari si pudore motus hec pcc̃a reticeat

vel adeo celet vt nō possit confessor peccati
spēm distinctius perpēdere. ¶ Peccati nāq;
perpetracō debuit maiorē pudorem inferre
q̄ eius reuelacō presertī in cōfessioē. ¶ Inci
dit autē homo in horrendū pcēm hoc varijs
de causis. aliquñ. quidē ex sola malicia altei⁹
impellētis. sicut iuuenes aliq̄ pueri alios
innocētes frequentē decipiūt. Alij ex nimio
ocio. frequentē ex sūpcōne nimia potus aut
cibi. potuū p̄sertī aut ciborū excessiue nimis
sup calefactiuorū. ¶ Sepe ex inhonestis ver
bis. aut aspectib⁹ radicatis aut fixis. Rñq;
ex diuturna cogitacōe circa carnalē actum
vel cōmixtionē viri ⁊ mulieis. aut inordina
to appetitu carnalis cōmixtionis cū tali vel
tali p̄sona. Interdū etiā ex puerſa doctrīna
parentū. seruitorū aut ancillarū. siue quod
magnum facin⁹ est magistroꝝ. cū quib⁹ iuue
nis aliq̄s cōuersat. aut nutritur. ~~vel~~ postre
mo ex sola peccati malicia. ¶ Ceterū p̄pter
detestandū peccatū hoc olim mūdis cōsum
ptus est vniuersali diluuiō. ⁊ quūq; ciuita
tes sōdome ⁊ gomorre igne celesti succense
vt habitatoēs eaz viui descēderēt in infer
nū. Propter idē peccatū hoc quod diuinā
exclamat vindictam. veniūt sepius fames
guerre. pestes. mortalitates. mundacones

aquarū. pdicōnes regnorū. ⁊ alie multipli-
ces clades prout scripturē testant. **P**rinci-
pale vero ⁊ efficac con peccatū hoc et gñaliē
aduersus luxuriam remediū. est sobrietas
victus. malorū vitare consortia ⁊ ociū. ma-
las et noxias cogitacōnes statim repellere
ne figantur in corde. ex toto conatu preces
ad deum. virginem mariam. sanctos san-
ctasq; dirigere cogitacōnes suas aliorū di-
uertere. ⁊ interdum corpalem penā libeter
assumere. quēadmodū quidam peritus lin-
guā propriā mordēs ⁊ tēptacōnē alloquēs
spuendo dicebat. phyp. phyp. phyp. horrenda
immundicia. et tu nequissime demon aufus
es michi hanc illusionē pntare. **H**uius
demq; peccati luxurie plurime sūt alie spēs
scdm varios hoīm status. quēadmodū car-
nalis omixtio affiniū. parentū. aut aliorum
rēligiosorū. Item psonarū viduarū. aut vir-
ginū ostupracō. qñq; raptus violentus ex
quib⁹ infinite clades oriunt. vt q persona
aliqua in via pdicōnis cōstituit. aut perpe-
tuam incurrit infamiā. vel seipam occidet
aut infantem ex stupro natū continuo non
baptizatum iugulabit. aut demq; tot⁹ vn⁹
status aut cōmūtas infamiā aut ruinā
paciētur. **S**entim⁹ postremo huius peccati

in sompno fantasias & illusiões. tunc tamē
est peccati piculū. cū q̄s antea vel pt̄ in vigilia
in nocturna fantasia vel pollucōne delectat̄

Capitulū. xij. de octauo caīt p̄cepto

Octauū p̄ceptū est. Non falsum testi-
moniū dices. Hoc p̄cepto omē men-
daciū phibet̄ illud quod in alteri⁹
pmiciem committitur. q̄ si iuramētum infuene-
rit graui⁹ peccat quia piurus est. Nūq̄ enī
pro salute etiā hoīs corpali vel spūali debet
quis piuriū cōmittē. siue coram iudice siue
seorsum. Periuuriū vero quod q̄s in iudicio
publico committit est casus episcopo ad soluē-
dum reseruāt⁹. **C**on̄ p̄ceptū hoc ḡuiter
peccāt qui in cōfessione mendaciē peccatum
celant. aut aliū inique accusant. Insup̄ con̄
p̄ceptum hoc agunt qui delectabiliē nimis
admuētis nouitatib⁹ aut alioꝝ diffamacō-
nib⁹ aures credulas prebēt occasionē inde
peccati assumētes. asserētes nimia leuitate de
primis mala. Zelotopi p̄terea vel suspicō
si primos & actus eorū male & finistre iudi-
cantes. aut int̄pretātes adeo. vt ex huius
modi credulitate falsa. iniusta bella & lites
sepius moueantur

**Sequitur. Terciūdecimū capitulum
quod nonū ambit p̄ceptum**

Nonū p̄ceptū est. Non concupisces uxorem
proximi tui et similit̄ nec femina
virū concupiscat. Hoc p̄cepto distri-
cte prohibet̄ oīs mod⁹ et gestus ext̄ior mal⁹
quo trahit̄ alius vel sollicitat̄ ad peccatum
luxurie. siue per internūcium. siue per missio-
nem litterarum. siue per minas violentas
siue etiam per munera. per promissiones. p̄
mendacia. aut fictas adulacōnes. aut in
super superfluo vestimentorū ornatu. inordi-
nato aspectu vel incesso. verbis turpib⁹ aut
deniq; attactu quolibet luxurioso. sicut fre-
quenter contingit in amplexibus et osculis.
Sciendū est nāq; qd oīs concupiscentia car-
nalis coniunctionis p̄ter m̄rimomiale vīculū
etiam solo volūtatis consensu plenarie per-
petrata. est mortale peccatum. vbi carnal̄
copula minime subsequetur. Equidem
vera est hec regula magistralis. Omnis cō-
pleta voluntas siue bona siue mala p̄ facto
reputatur. Mala voluntas pro facto repu-
tatur. In peccati genere peccare potest p̄-
sona m̄rimomaliē alteri copulata. quēad-
mod⁹ et soluta vt si mulier alteri⁹ q̄ viri sui
carnalem societatem concupiscat. Omīs etiā
consensus plenari⁹ et deliberatus. quo q̄s in
turpibus et carnalib⁹ cogitacōib⁹ delectat̄

vbi etiā deest voluntas actū extiorē perpetrādi. scdm plures doctores est mōrle pccm

Patet igitur ex premissis omēs āplex⁹ oscula ⁊ omīles attact⁹ pncipalit^r ex luxuriosis cogitatōib⁹ prius enumeratis pcedentes. sunt grauiā delicta. tātoq³ grauiora si psonē fuerint affines. aut religiose. vel eiusdem sexus. et qd enormi⁹ est. si in talib⁹ attactibus vel osculis talis nō seruetur honestas. q̄lis in publico seruaret. Quāobrem si quis in premissis attactib⁹ vellet alteri vim inferre. deberet alius ex aduerso quē admodū p vite corporalis tuicione viriliter resistere. siue verbis siue factis. aut validis clamoribus. aut deniq³ factū tale psonis ipsum in hoc iuuare valentibus ⁊ ad hoc astrictis reuelādo. Alioqn talis quiquis ille est nō sincerit^r suā diligit castitatē et honorem

Capitulū. xiiij. decimū declāt pceptū

Decimū pceptū est. Nō concupisces rē prīmī tui. Hoc est alteri⁹ cui⁹ cūq³ Et intelligit^r hic concupiscentia phiberi quēadmodū sup^r vt in sexto pcepto de furto ⁊ latrocinio explicatū est. Prohibet^r enī hic concupiscentia ⁊ volūtas mala. cū mala volūtas vt paulo ante dictū est p facto reputat^r. Tali nāq³ cupiditatē cadit frequēter

homo in inuidiā. et in impatientiam sui sta-
tus. et dei blasphemiam. apud se non recte
cogitans bona temporalia se iustius merū
isse q̄ talis suus vicinus. quod idcirco de⁹
iniustus est. et sibi non nisi frustra et inani-
ter seruiendum est. q̄ si in cōmodum aliq̄d
aut dampnum alteri contigerit. Stultus ille
letatur et gaudet asserens pro suis deme-
ritis et occulta malicia hoc eidem accidere
Contra preceptum hoc ēductiue peccant
operū misericordie tam corporaliū q̄ spūaliū
seu elemosinarū retentores. veluti. paupib⁹
indigentib⁹ cum facultas adest. et occurrēte
euidēte nēitate non subueniētes. et specia-
lit̄ pntes p̄prios. quos pudēdū est mēdica-
re. a deseruiētes efuzire aut egē p̄mittētes
Cōsimilit̄ peccāt q̄ seruitoz⁹ suoz⁹ salariū vel
lucrū iustū iniuste retinēt. q̄ in elemosinarū
p̄textu aut fundacōis ecclesiarū occupant
iniquē aliorum bona dicentes proximos mi-
nis diuites esse et eisdem abuti nec eis pro-
pterea restituenda fore. **C**ondepnat eos
namq; approbata pauli regula affirmans
non esse faciēda mala vt inde bona eue-
miant. **N**ec quo quomō p̄ p̄ccm offendend⁹
est deus. eius t̄nsgridiēdo p̄ceptū q̄lecūq;
bonum inde prouenire contigerit

Capitulū. xv. ostēdit q̄liter in hīs
decem preceptis velud in mundo quodā spe
culo. facies cōsciārū nrarū debem⁹ inspicere

Hec igit⁹ sunt decem legis p̄cepta diui
ne supius enarrata. in quib⁹ quasi
speculo quodā polito terso et mūdo
religionis xp̄iane veritatē plegere et toti⁹
uite nostre ac aīarū cōsciārūq; nrarū pul
chritudinē atq; feditatē possumus distictē
conspicē. Hīs mediantib⁹ cognoscit homo
uite sue decursū. qualit⁹ diuina precepta ser
uaueit. q̄ntūcūq; deuiauerit. quib⁹ modis
secūdū varias p̄ccōz spēs deum offenderit
qualis demiq; p̄ccōz confessio habenda sit
Quod si predictoz aliq; a quo q̄ non plene
intelligant. cōsulat sup hīs sapiētes potissi
me ac deuotos viros. Omīs nāq; persona
postq; ad ānos discrecōis pueneit si cōsen
su volūtario plenario et deliberato horū ali
cui p̄ceptoz p̄ contēptum inobediēs existi
teit. dilectioni dei amorē creature ipponendo
extra salutis statim efficit. ⁊ in dāpnacōis
piculo statuit. nec gratū aliquid deo. dignū
btitudine opatur. Quāq; si tēptacōem gūē
aut diuturnā ire siue luxurie vel alci⁹ p̄ccī
quis incidat. si ipsa temptacō hōi displiceat
aut eidē hō resistat. vel nō plene ⁊ deliberate

cōfenciat mōrlit nō peccet. ymo sepe nullo
mō peccat sed magnū erga deū premiū me-
retur temptacōi viriliter resistendo. **U**ic
iam prospicere datum est quib⁹ vñs et mo-
dis decem hec p̄cepta infrīgantur. septem
mōrlibus ⁊ capitalib⁹ pcc̄is. q̄ sunt supbia
inuēdia. Ira. auaricia. gula. luxuria. ⁊ acci-
dia. Quīq; item extiorum sensuū ministeio
qui sunt. vīsus. auditus. olfactus. gustus. ⁊
tactus. Sicq; q̄squis in hñs decem p̄ceptis
speculi vite. se diligēt intuet̄ recte se cōspicit
seq; ppendit et hñs obediēs discrete sapit
Capitulū. xvi. explicat q̄liter triplicem
veritatē ore vel corde confitēdo. a statu pcc̄i
mōrlis ad statum gracie resurgimus.

Sciens n̄lomin⁹ noster misericordis-
simus pater de⁹. ⁊ cognoscēs nr̄am
fragilitatem p̄maximā. et ad malū
promitatem. multiplicib⁹ vñs mortali vita
durante paratissimus est nobis delicta re-
mittere ⁊ graciā conferre. si dūtaxat veraci-
ter ⁊ ex corde sibi tres s̄scriptas veritates
porrigam⁹. **P**rima veritas est. Dñe sic vel
sic cōn vram bonitatē peccaui quod michi
displicet. racōe cui⁹ ⁊ pemitētiā ago q̄ vos
offendī. qui totus estis venerand⁹ et colen-
dus. quodq; mādatū vrm tñsgressus sum

Scda veritas est. Dñe bonū habeo p̄posi-
tum ⁊ desiderū v̄io iuuamē mediāte michi
in futurū precauendū ne incidā in peccatū ⁊
occasioēs peccorū iux̄ possibilitatē viriū eui-
tandi. **T**ercia veritas est. Dñe bonā habeo
volūtātē peccorū meorū cōfessionē integrali-
ter faciendi pro loco ⁊ tpe scdm̄ tuum ⁊ scē
matris eccl̄ie mandatū ⁊ p̄ceptum. **H**as
veritates q̄squis qualicūq; loco ⁊ tempore
sincerit̄ non fictē aut mēdaciē ex corde p̄nū-
ciauit. securus existat se in salutis ⁊ gracie
statu cōsistere. ⁊ vitā eternā merei. quāuis
om̄ia enarrata prius crimīa cōmisset. **S**i
etiā talis absq; alia confessione cōtinuo de-
cederet. in absentia sacerdotis. dormiendo
aut alio quouis modo morte subita preuē-
tus. idē finalit̄ saluaretur. acerbissima pur-
gatoriū pena mediāte. **E**x quo notandū
⁊ salubre cōsiliū elicitur. vt xp̄ianus quilibz
singulis dieb; bis aut semel sero et in ma-
ne. aut saltē festiuis diebus redeat ad cor
suū. cōscīam examinās. an tres premīssas
veritates p̄ferre valeat cū cordis sincerita-
te. sicq; intra statū salutis se eē cōfidat. **Q**d
si eas pura mente fateri non valet obstāte
volūtate peccādi. qua actualit̄ delectat̄ aut
iniquo p̄posito quo quis occasioēs peccorū

uitate reuult quēadmodū illi qui peccatis
carnalibus merſi reſurgere nolūt. aut uſu
ras ſuas aut iniuſtas mercacōnes ⁊ lucra
cōtinuāt. vel iniuſte retinent alienū. Quiq;
alterius odio. vindictē deſiderio flagrantes
in nocendi ꝓpoſito perſeuerant. **Certiffime**
ſciēt hī ⁊ ſimiles nō epīſcopū aut papam
tales abſoluē poſſe. quāq; talib; ſalutare
conſiliū detur. vt per ſeipſos vel alios bona
que poterit opentur orando vel elemoſinas
dando. quo deus eorū corda illuminet ⁊ ad
bonū dirigat ⁊ ouertat. **Nullū** eſt enī bonū
adeo exigū qđ nō tandē de; eterna vel tpa-
li mercede remunēt. **Multoq;** melius eſt
tpale bonū ⁊ minimū q̃ omīno nullū ꝓme-
rerī. **Saluberrimū** eſt etiā laudabilē conſue-
tudinē illeſam ſeruare. ne eam ſemel diſſol-
uendo nūq; in eternū forte reſumat

**Capitulū. xvij. oñdit qđ ſit ꝓfeſſiois mo-
dus ⁊ dat circa hoc vnū breue documētum**

Quocienſcumq; accedit homo ad cō-
feſſionem peccatorum explanandā
hoc eſt de neceſſitate ſemel in anno
circa ſolempnitatem paſchalem aut cum
mortis imminet piculū aut in ſacramētorū
ſuſcepcoe. **Ad** frequēciore enī confeſſionem
regulariē nō tenemur quāq; ſepi; confiteri

multū prodest ad augmentū gr̃ie. ⁊ disticti-
orem cōgnitiōem. ⁊ explicacōem peccōꝝ. debz
p̃meditari cōfessus quid aut in quo deliq-
rit. cum examīe diligenti cōsciā discuciens
ac si magnū inde tēporale bonū reportaret
Accuset se postmodū peccōꝝ huīliter. nō
irrisorie veraciter nō fide. vitupando se nō
laudādo. pure recte atq; sincerit̃. facta imp-
tinentiā dimittendo. discrete insup vt non
reuelentur hī quos consortes ⁊ socios ha-
buit in peccō. De hīs enī cōfessor inquirens
guīter etiā peccaret. nisi forsan sodales hu-
iusmodi causa petendi cōsiliū ad eorū pellē-
dā violentiā confitēs detegeret. aut fortas-
sis ad explicacōnem peccī spēm necitas eos
manifestari posceret vt si quis cū sola sorore
carnalit̃ cōmixtus fuit. in quo casu q̃rendū
esset cōfessor psonā in cōfessione detectam
ignorans. **S**uper casibz aut ad absoluen-
dū ep̃o reseruatis. aut supiori. remittat sa-
cerdos inferior cōfitemē ad prelatū l̃ supiorē
eum potentē absoluē. nisi forsitā cōfidenti
mortis piculū imminēt. aut magnū aliqđ
scādalū ex hoc oboriri. vel peccī reuelacōem
sequi cōiectura pbabili formidet. **H**oc ve-
ro pro r̃gula certa ⁊ documēto salubri tene-
atur vt nūq̃ pro peccato secreto vel occulto

penitentia publica penitentib⁹ inuigat. nec
penitentia imponat quā nequeat aut nolit
sufferre. **N**on debz rursus confitēs inuictam
sibi penitentia facilliter reuelare. quo contingit
interdū peccatum suū prodi. aut cōfessoris
dicta aut interrogata nimia leuitate detegē
Hec enim oīa secrete cōfessiois integritatē
concernūt. nisi qđ absit cōfessor penitentem
ad malū aliqđ hortatū. **E**st p̄ptea vtile
et efficax remediū diligentius retinendū ab
hīs qui puerſa inclinacōne vel cōsuetudine
incidunt in aliqđ enorme pccm a quo non
de facili retrahūtur. qđ scilicet seipos ad penā
aliquā pecuniariā vel aliaz vsq; ad certum
tempus prefixū cū certo racōis moderamie
cōstringāt. quocienscūq; in id pccm incidē
contigerit. **D**icūt namq; sepius insipientes
aliqui se a peccato iure. luxurie. piuri. et si
qđ est simile abstinere nō posse. qui tamen
hoc ipso salubri remedio velut mendaces fa-
cilime cōfutant cū vnius albi vel franci in-
emenda cuiuslibet tñsgressiois eis inflicta
pena. ipsos a perpetracione iniusti operis
retraheret. **V**nde manifeste conuincitur
eos diuini precepti et proprie salutis intui-
tu. a consuetis vicij abstinere posse. nisi
fictam et peruersam haberent voluntatem.

et tales velut fatui veritati non credunt nec obediunt quousque supplicia luant. et delictorum suorum seram et infructuosam penam agant. Fitque iusto dei iudicio ut qui penitere de commissis cum possunt non volunt. cum velint nequeant.

Capitulum. xviii. cludit non esse quod
quod ab alio ad peccatum impellendum. sed ad bonum
potius opandum

Postremo quicquid agat homo in persona sua. summe caueat alium ad male agendum sollicitare. aut verbis aut factis. exemplis vel consiliis aliquid agere quod de se sit occasio ruine peccati. specialiter coram iuuenibus aut personis innocentibus. Hoc enim proprium est singulareque demonum officium. quod admodum bonorum angelorum interest specialiter homines inducere ad bonum. Comptum est etiam frequenter accidere. quod homines aliorum ad malum impulsiones vix aut nunquam delicti sui condignam penitentiam assecurantem perficiant. quod nequeunt eos corrigere ad bonum quos depererunt. iam forte dampnati sunt vindictam a deo postulantes eternamque eis maledictionem iugiter imprecantes. Sicuti ex opposito iam saluati aliorum doctrinis et factis aut opera diligenter. qua nullum deo opus ad sacrificium acceptius esse potest et ad peccata delendum validius per suis adiutoribus

preces indeficienter effundunt. ¶ Curet etiam
propterea fidelium quos iuxta cognitionis et virtutis
a deo sibi concessarum facultatem monitionibus et
exemplis alium ad bene agendum incitare. pater
filium. doctor discipulum. et sapiens instruat
ignorantem. Rogemus tamen pro mutua pace
et unanimi inuicem caritate. quo post mortem
corporis huius plenam beatitudinem participes
simus. quam nobis concedat deus unus essen-
tialiter et personaliter trinus qui est benedictus
in secula seculorum. Amen

Qui sequitur examinationem conscientie.
¶ Quisquis a morte peccati ad salutis et
gracie statum volet resurgere. quod quod
ut actus sui et intentiones ad vitam
eternam utiles sint et meliores. necesse est quod
delicta sua recogitet et cognoscat. dolens de
omissis. atque proponat auxiliante deo a peccato
mortali se precauere et abstinere in futurum. firmum
preterea ac sincerum propositum habeat competenti-
bus loco et tempore peccata sua saltem mor-
talia distincte et integraliter confiteri. ¶ Quod
ut commodius fiat. priusquam confitens cri-
mina sua reuelaturus accedat. ipse circa ea
matura morosaque diligentia premeditari
tenetur quasi magnum aliquod emolimen-
tum inde reportare se crederet. ut complete

magis ipsa confessori suo ac lucidius exprimat
Quia vero plurimi simpliciū ob negligentiā
aut ignorantia non excusantem sed potius
accusantē. modos et spēs nesciūt peccatorū
p̄ns confecta est tabula. quā inspicientes
confessuri. cogitacōe p̄uā instructi sufficien-
ter ad salutē poterunt sua p̄c̄a cognoscere
memoriterq; tenē. et confessoribus vtiliter re-
ferare. **P**rocedit autē tabula sedm numez
et ordinē p̄c̄oz mōrliū. que sūt supbia. inui-
dia. ira. auaricia. accidia. luxuria. gula. **C**ō-
fessurus ergo tuā primit⁹ cōf̄ciāz examinās
interroga te. circa p̄c̄m supbie. **S**i vanā tui
laudē et p̄p̄riam excellentiā quesuisti aut o-
ptaisti p̄pter bō fortuita et caduca. diuicias
scilic; aurū et argentū t̄renasq; possessiones
aut propter naturalia bona scilic; corporis
pulchritudinē fortitudinē iuuentutē et simi-
lia. seu etiā racōne gratuitozū donozū sicut
est dei cognicō vel affectus deuocō. **S**i alios
cōtēpisti p̄pter alicui⁹ horum bonoz p̄cedē-
tium defectū. **S**i aliqua opa fecisti vt inde
mundanā laudē accipes. vel vt alij te meli-
orem q̄ ipse sis r̄putarēt. et multo magis si
hoc fecisti pretextu p̄p̄ocris fide. q̄ vt alij
eēs exemplar in bonū. vel eos a malo t̄tra-
beres. **S**i nimium p̄tinacit̄ inuifus es opimoi

pprie. vel credulitati. alteri⁹ cōsiliū contem-
pnendo. specialit^r in materia fidei et xpiane
ēligionis. ex hac enī radice pullulāt hēses
fortilegia et false credulitates. **Si** p iactan-
ciā aut inanē gloriā opa tua bona recitasti
vel te alijs p̄sentibus inculpasti vt ob hoc
huīlis et deuotus credēris. si gloriatus es
corde aut ore de malo. vt q̄ aliū defrauda-
sti. vel ei iniuriā intulisti. qđq; p te et tuos
complices ad male agendū potens fuisti. si
superioribus tuis inobediens extitisti. et eos
contēpisti. p̄cipue carnales p̄ntes ⁊ spūales
si intra cōfessionē mentitus es. pccm tuum
aut eius speciem mūdano pudore celando
talis enī confessio inutilis est. sed et nouū
crimē incurris. si pccorū tuorū excusacōnes
q̄siuisti. aut minūisti culpā tuā socijs aut
cōplicib⁹ imponendo. **Si** te p inobedientiā ⁊
contēptū excōicari pmisisti. aut leuē nimis
excōicatis p̄cipasti. **Si** in iudicō publico ⁊
alibi ob pudorē veritatis reuelāde piuriū omi-
sisti. **Si** a bonis opib⁹ aut verbis abstinuisti
pp̄ter obloquētiū quorūdā fatuorū timorē
si in dignādo contēpisti pccōēs paupes igno-
rātes. impotētes. ⁊ infirmos. eos p̄cipue q̄
tibi gñe pp̄inq̄ sūt. aut si eosdē irrisisti. **Si** si-
gnis ⁊ verb⁹ contēpisti eos q̄ studēt deuocōni

Si p̄sumpcōne motus aggressus es ardua.
sciam tuā aut potentiā excedentiā . aut tuo
statui aut studio indecentia

S Circa pccm inuidie
¶ De alteri⁹ incōmodo letatus es cū
ei infortunium aliq⁹ contigerit . aut si
diffamacōne seu psecucōem incurre
rit . Si de bonis alteri⁹ doluisti . qz bñ famat⁹
bonus pulcher sapiēs eloquēs deuot⁹ aut
religiosus existat . Si malum alteri popta
sti vel bonā famā ipsius mōraſti verbis in
quis de eo publice vel secrete manifeste aut
fraudent̄ platis . eius verba aut opa si
mīstre iudicādo aut in peiorē partem frequē
ter interpretando

S Circa pccm ire
¶ Si diu cū consensu irā contra primū
tenuisti cū desiderio vindicte vel ap
petitu nocendi p te vel aliū verbis
aut factis . Si Ira vel odio cōtra quemcūq;
cōtumelias ptulisti aut in rebus nocumen
tum p̄buiſti vel irrisisti . si eū percussisti vulne
raſti occidisti . Et attēdat diligēt̄ an leſus
sacerdos aut cleric⁹ extiteit . Si a leſis a te
l' iniuriā passis veniā petē reuulſi cū p̄ser
tim equales tibi forēt . aut in nullo subiecti
Si arma inuasiua ad nocendum tulisti . Si

alteri mortē siue leſionem illicite minatus
es etiā appoſito iuramēto. Si ſecretū alienū
reuelasti. ſi huīliter a te veniam petētib⁹
indulgentiā denegaſti. Si motus ira iuraſti
nequū vel piū omiſti aut ſi deū blaſphe-
maſti. ludum alearū aut aliū exercendo. Si
odio vel rācore poti⁹ q̄ iuſticie zelo placita-
cōmibus vel litib⁹ aliū veraſti. ſi alteri male-
dixiſti p̄ſertim pntibus aut propinquis

Circa pccm Auaricie. *in*
Si alio neſciente vel nolente retines
illud qd̄ eſt ſuū. Si furtum rei ſacre
aut eccliaſtice vel alterius cuiuſcūq;
intra eccliam vel locum ſacratū cōmiſti. Si
contra deū ingratus indignaris q̄ non tibi
ſicut et ceteris prouenerunt diuicie nec ad
votum proſpere ſuccedunt omnia ſi ob hoc
immemor dei beneficōrum ſibi ſeruire contē-
pniſ. Si cōmūia bona dominorū vel parētū
laute nimis in vſus proprios conſumpſiſti
aut mercennariorum et ſeruitorum iuſtum
lucrum non eiſdem tribuiſti. Si falſas et
iniuſtas mercaturas exercuiſti et modum
inquiras. Si falſo et mendaci artificio vſus
es. modum quere. Si ſymoniam in te vel
in alio perpetraviſti. Si cōmutacōne uſuraria
cum alio contraxiſti. aduertatur modus

Si finē lucri periurus fuisti. si ludis prohibi-
tis vt est tarillozum ludus. auaricia mot⁹
te immiscuisti. Si festiuis diebus spe lucri
manualem laborem aut mercacōnem per te
vel per aliū fieri consensisti. Si cōmissa tibi
in testamēto vel aliter legata vel eleōfinas
pficere ⁊ distribuē neglexisti. Si opa miseri-
cordie ⁊ elemosiās occurrēte necitate obla-
tōes ⁊ decimas soluē contēpsisti. Si ficta adu-
lacōne vel intencōne pecūias extorquendi
aliū decepisti aut etiā iruxisti. Si parentum
vel mariti bona eis inscijs abstulisti. Si pro-
prias ⁊ alienas possessioēs inutilitē cōsumpsi-
sti. si alieni dāpm causa ⁊ occasio volūtarie
⁊ gaudenter extitisti vt lucy inde vel cōmo-
dū reputares vt exempli gracia si inē duos
rixā moues vt ex eoz mutua lite aut verte-
re vel occisione emendā iudiciariā aut p̄o-
cinū lucrū feras. Si famem aut pestilentia
optas vt p̄ eā diteris. aut de parētū morte
gaudes. vt suā hereditatē accipias. aut si
piuras aut aliū ad piurandū impellis ven-
dendo ⁊ emendo. Si in artificio quocūq; inuti-
les adiuueis nouitates ut ditaci⁹ habūdes

Circa peccatū Accidie
⁊ missam ⁊ hoās vel aliud diuinū offi-
ciū seu seruiciū omisisti celebraē ad q̄

dicenda tenebaris. **S**i in festis specialiter
ab ecclesia obseruari preceptis. aut alias per
tristitiam negligentiam vanitatem aut otium. eccia-
sticum officium. predicationes et sermones audire
contempsisti. **S**i concessum tempus diebus preserti-
festiuis in verbis aut factis otiosis inutiliter
consumpsisti aut ecclesiasticum officium sermonibus
garrulis turbasti. **S**i idem prestitum tempus ex-
cessiue dormiendo in lecto tuo demorando. vel
aliter male occupasti. **S**i per negligentiam aut
incuriam sanctas habere meditationes mor-
tis iudiciorum et beneficiorum dei erga te preter-
misisti. **S**i pro benefactoribus tuis viuis et
defunctis preces fundere neglexisti. **S**i con-
missorum tuorum regimini et cure non re-
cte sollicitus extitisti. **S**i negligenter de pec-
catis contritus es aut confessus vel ante
confessionem circa peccata tua premedita-
tionem habere nolueris. **S**i peccatorum tuorum
oblitus es vel inuictam penitentiam minus debite
perfecisti. **S**i quolibet vota vel promissa infringendo
transgressus es. et attendat modus. **S**i deni-
que preceptorum ecclesie fuisti transgressor. ut si
publicam eucaristie communionem vel aliorum sa-
cramentorum susceptionem distulisti. **S**i non
recte ipsa sacramenta recepisti. scilicet non
premissa debita integrali confessione

Circa peccatū Luxuriē.
¶ morosas cogitacōes circa carnalē
actū cum cōplacētia ⁊ delectacōne
nocua in corde tenuisti. si cogitacō
nibus talib⁹ carnalib⁹ vel aspectibus aut
verbis aut signis aliquib⁹ motum carnis
excitasti nec eidē sufficientē restitisti. si hui⁹
peccati occasiones nō fugisti aut quod deterius
est easdem procurasti. Si p tales tēptacōes
vel motus in luxuriosū consensum cecidisti
affectandi extius opus si posses vel audēs
pficere. Si attactū aliquē inhonestū vel pru
ritū in mēbris pudendis exercuisti ex quo
carnalis delectacō secuta sit ⁊ modus dili
gentē aduertat. Si taliū peccatorū erga alios
causa. l ruine occasio fueris. verbis. oscul
āplexib⁹. aut alijs signis vel forte picturis
⁊ figuracōib⁹ inhonestis. Si dormiēdo hāc
carnalē delectacōē vel pollucōnē incurristi
Si cum alia psona carnalē cōmixtionē inci
disti ⁊ attendat cuius gradus vel odicōis
foret psona. an vxorata alteri. aut virgo. si
gñe ppinqua ⁊ in quo gradu. si scāmomialis
religiosa. aut in sacris ordinibus cōstituta
si tibi cōsensit aut ei violentiā intulisti. Si de
niq⁹ eiusdē tecum sexus aut alteri⁹ erat ⁊
expmatur modus. Si luxurie peccatū opere

confirmaſti alio ordine q̄ natura dictaueit
Si m̄rimonij legitimā honestatē nō obser
uaſti racōe opis in se vel circūſtantiāz que
magis in cōfessioē certis sūt interrogacōibz
cognoscēde q̄ verbis vel scriptuīs quibzli
bet in publico referande. Si diebus festiuis
mīoribus aut min⁹ solempnib⁹ talia pēca
ppetraſti aut forſan in ſacraſtis locis. ¶ Si
abortiuū pcreaſti aut fetum ex vtero naſci
impediuiſti. aut obſtricturā veſtimētorum
aut p agitacōem corpis immoderatam vel
choreis vel alijs plurib⁹ inuſtacionib⁹ mo
dis. Si diſſolutis aut inhonestis aſpectib⁹
et choreis et geſtibus incōpoſitis vel innata
pulcritudine aut fūco mendaciter colorata
vel deniq; veſtimentis ſuperfluis alios ad
malum allicere voluiſti. aut te cōcupiſci ab
eiſdem affectari. ſi a tibi m̄rimonialiter con
iūcta perſona carnalis copule debitū infir
mitate aut alio legitimo impedimento ceſ
ſante denegaſti.

Circa peccatū Gule. . . .
¶ Si ieiunia ab ecclia obſeruari māda
ta tranſgreſſus es. ceſſante infirmi
tate. impotentia. vel alia racōnabi
li cauſa. ſi ex nimia cibi vel potus ſūpcione
Ebrietatem. Luxuriam. Diſſenciones. aut

corporis infirmitatē incurristi. Si ob eandē
causam studiū. laborē. mercacōnē vel aliud
opus ad quod agendū tenebaris omīstī
Si per nimios sumptus in potibus et cibis
te vel tuos heredes indigere aut mendica
re coegisti. si deniq; nimis auidē aut habū.
dāter cibū sūpsisti. vel delicata fercula curi
ose pparasti. aut horā comedendi puenisti
sic q; ex hoc pceptum aliq; dei vel ecclie sol
ueret. vel grande aliq; corporis incōmodū
sequētur. Per hēc aut omīa que de septem
peccatis mōribus iam explicata sūt. potest
homo cognoscere quib; modis quīq; sēsuū
extiorū mīnisteio cōn decem legis precepta
cōn mīseicordie opa ⁊ duodecim nre fidei ar
ticulos deliquit. vt non sit opus hēc poste
riora pōribus addē nisi quis enumeratis p
orib; specialiora ⁊ pticuliora adiūgē voluit
Ad plenariū aut pcedentiū intellectum
vt agnoscat qualiter uite sit faciēda. nōnda

Primo q; de cōi regula **f**ūt aliq;
est. ⁊ ecclie pcepto tenet quilibet
ad minus semel in āno circa pa
scha pcca sua cōfiteri. cum etiam
eucharistiā aut aliud sacramentū suscipere
intendit. tūc etiā cū mortis imminet piculū
Cum pterea ipse qui peccatōrē absolue pōt

adest. cuius presentia nūq̃ in posterū haberi
formidat. q̃uis sepi⁹ cōfiteri profit. quater
videlicet ānuatim vel mēribus singulis aut
quolibz solēpm̃ festo iuxta p̃sone facultatē
et statū.

Scdō q̃ cōfessio in loco patēti vel
publico fieri debet. ne occasione secreti loci et
p̃textu deuocōis. ipellat dyabol⁹ ad malas
cogitacōes. et iniqua verba vel opera. nūq̃
etiā confessor confitentis vultum aspiciat.

Tercio q̃ multa sūt crimīa a quib⁹ p̃ccō
rem sacerdos simplex absolvere nō potest
nisi penitētiari⁹ fueit. aut a p̃lato sup̃iori po
testatē accepit. quēadmodū sortilegiū qđ
aliquādo p̃ abusū sacrarū rerū cōmittit. aut
ex alijs reb⁹ friuole causa querit q̃ nō est
causa intenti effectus. q̃ p̃ res sacras cōmit
titur sacrilegiū. qđ est fur tū rei sacre vel in
tra locū sacrū p̃cussio violēta sacerdotis l
clerici. Symonia. heresis. ceteraq; crimīa
q̃b⁹ eo facto excoīcatōis sentētiā incurrūt
delinquētes. homicidiū p̃cussio patris aut
m̃ris. p̃iuriū in iudicō publico cōmissum. ad
ulteriū signat notoriū. mulierū rapt⁹ violē
tus. defloracō virginū. cōstupracō sc̃imonia
liū. et incestus cū cōsanguineis intra quartū
gradum. vtorū fractio. oppressio paruulo
rum infantium ob negligētem custodiam

peccatū item turpissimū et abhominabile qđ
contra naturā dicit̃. siue in p̃pria p̃sona per
mollicie p̃petratū sit. siue in alio cōmissum q̃
eiusdē sexus existit. vel in p̃sona alterius
sexus si fiat in alijs membris. q̃ natura ad
gñacōnem deputauit. vel si deniq; in alia
specie admissum sit. **T**alia nāq; crimina gū
ora sūt q̃ sit esus carnū in sacrosco die ve
neis. vnde et de eis tenetur p̃cor expresse
cōfitei. sub pena eterne dāpnacōis. ¶ **Q**uā
to q̃ p̃sona cōfitens debet habē voluntariū
p̃positū omia p̃c̃a sua iuxta vires integra
liter explicādi ⁊ ad interrogata veritatem
sine mendacio respondē ad suā accusacōnē
vel excusacōem. **I**tē celare etiam debz p̃c̃m
alius. nisi fortassis aliē suū p̃c̃m reuelare
nō possit. vel nisi personā talē ad suū cōmo
dū spūale cōfessori detegeret absq; p̃iudicō
cuiuscūq;. **Q**uod si p̃latus superior vel penitē
ciari⁹ nō singula p̃c̃a cōfidentis integralit̃
sed solos casus reseruatos audire voluerit
reseruet p̃cor alia delicta mīōri sacerdoti
potestatē sup hīs habēti cōfiteāda. ¶ **Q**uāto
q̃ nullus inuictā penitentiā recipe debz nisi
quā p̃ficere voluit. quā ⁊ celare tenet vna
cū alijs cōfessori prolatis aut interrogatis
nisi forsan qđ absit idē confessor cōfidentē

verbis aliquibus ad malū inducē miteretur.
Sexto q̄ si grāde q̄d alicui cōstituendū sit
et is ignoret cui debeat cōstitui. vel etiā si voto
cū cōmutacō aut relaxacō faciēda sit cōsulat
placit⁹ supior. vel ali⁹ horū ptatem hñs non
tm̄ sacerdos infeior. **S**eptiō q̄ sup pccis
in gñali supi⁹ numeratis si casus speciales
occurrāt vel numer⁹ delictorū. tenet hoc cōfi
tēs explicare tūc. p̄sertim qñ p̄ticularitas ca
sus. vel numer⁹ specialē habēt anexā mali
ciā mōrle. vt cū q̄s decē frācos abstulit pau
peri. vxorē et filios habēti vel in loco sacro q̄
ui⁹ pccm est q̄ furtū p̄cise in gñali cōmissē
Et p̄aformit in alijs casib⁹ p̄ticularitas exp̄
mat. put cōfites memierit scdm bñplacitū
cōfessōis. obmissis circūstātñs alijs ad pccū
gñitatē impertinētib⁹. **O**ctauo q̄ si p̄sona
cōfites in peccādi p̄posito pseuerat. vel de no
uo pccm iteratē disposuit. aut q̄ ablatū alii
scdm facultatē suā nō vult dimitte vel resti
tuere. aut q̄ a carnali pccō luxurie recusat
abstinere. vel q̄ nocēdi iniquū p̄positū reti
net. nullus hāc personā a peccatis cōfessis
potest aut debet absoluerē quāq̄ tali perso
ne salubriter cōsulat. vt bona que poterit
interim perficiat. quaten⁹ eam deus in viā
rectā dignetur illustrare. **N**ono notetur

q̄ pccm q̄dlibet t̄to pei⁹ ac detei⁹ est q̄nto
plurib⁹ intulit nocumētū. Propt̄ea si quis
fuerit alteri⁹ ruine causa ⁊ occasio vt inno-
centes p̄sertim iuuenes aut puellas suo cō-
silio. hortatu. vel alio quouis mō sollicitādo
ad pccm. agat hui⁹ rei districtā penitentiā
⁊ p̄curet deceptor⁹ a se correctionē aut emē-
dacōem totis viribus. pcurando et per se ⁊
alios eos ad viā veritatis ⁊ sanā doctrinā
reducendo. In hoc enī cōsistit portō p̄cipal⁹
sue satisfactiōis ⁊ penitentie. ¶ Decimo q̄
si quis post cōfess̄e sue examiācōem diligētē
ipse pccor⁹ quorūdā etiam mōrliū a se cōmis-
sorū nō remimiscat. tunc p̄ solam ḡnalem
cōfessionem de ipsis absq̄ alia speciali salua-
bitur. si tamē ea prius oblita postmodū ad
memoriā redierint. ea specialit̄ certis tēpōe
et loco cōfiteri tenet. Quia in re piculosū est
cōmissor⁹ a se delictor⁹ mortaliū p̄ negligen-
tiā atq̄ desidīā immeōrē fieri. ¶ Absolutō

Aorma absolutōis sufficiēs ⁊ requi-
sita pro pccis de quib⁹ cōfessor inten-
dit ⁊ potest absoluē cōfiterē. Ego
absoluo te a pccis tuis. In noīe p̄is ⁊ filij
⁊ spūs scī. Amen. Et si cōfessio fiat de excōica-
tione tantūmō. dicatur sic. Ego absoluo te
ab excōicacōe tua In noīe p̄is ⁊ fi. ⁊ sp. s.

Amen. Et si cū hoc fiat absolutio de peccato
propter quod lata est excoꝛcacio vel de alijs ad-
daꝛ forma prior. Addicioes quedā alie con-
dicioꝛiales aut inuolute tucius dimittūtur.

Tercia ps huiꝰ opusculi de scia mortis

S veraces fidelesqꝫ amici cuiuspiam
egroti curā diligentꝰ agāt. p ipꝰiꝰ
vita corporali fragili. et defectibili
conseruanda. erigūt a nobis multo forcꝰ
deus ⁊ caritas p salute sua spūali sollicitudi-
nē gerē speciale. In hac enī extreā mortis
necitate fidelis pbatꝰ amicꝰ. Quippe nullū
est opꝰ misericordie maius siue cōmodosꝰ
qꝫ ⁊ tanti apud deū meliꝰ. ⁊ aplioꝛis frequē-
ter estimatꝰ. quēadmodū pꝰone nꝛi salua-
toris ihū xpꝰi si in tꝛis nobiscū degeret impꝰ-
sum seruiciū corpale. Quāobꝛē cura fuit pꝛi-
ti scripto cōponere breuē quedā exhortacō-
nis modū habēdū circa eos qꝫ sūt in mortis
articulo cōstituti. valentē etiā gñalitꝰ oĩbus
catholicis ad artē et noticiā bene moriendi
conqꝛendā. Continet aut opusculū hoc bre-
ue qꝫtuor pꝛiculas scꝫ exhortacōnes. interro-
gacōnes. oꝛiones. ⁊ obseruacōnes.

Prima ps cōtinet qꝫtuor exhortacōnes

Prima exhortacio est. Amice dilecte
aut dilecta. cōsidera nos oēs sꝫiectos

esse potenti manui dei. et ipsi voluntati omnes
nos cuiuscumque conditionis aut status reges
principes diuites et pauperes. mortis tributum
soluere necesse est. **V**enimus in mundum pigri
non more. ut ex eo transiremus. non ut mansio
nem in eo stabiliamus. quoniam potius ut hic bene
et meritoque viuentes. et deo seruientes hor
ribiles inferni penas euitemus. et gloriam
eternam habeamus. **¶ Secunda exhortatio**

Recognosce diligenter cum gratiarum actioem
a deo tibi concessa beneficia. quod etiam tibi in
hac extrema hora sui cognicionem dederit. nec
te morte subita preoccupauit. gratias pro
huius et aliorum innumeris donis nunc eidem re
fer. ad suam infinitam misericordiam confugiens
et commissis a te criminibus veniam humiliter postules.

¶ Sollicite cogita. ¶ Tercia exhortatio.
Pro te in vita tua plurima delicta perpetraste
quibus penam ferre meruisti. unde et huius infir
mitatis et mortis penas patienter tollerare
debes. rogas deum ut presentis doloris acerbitas
remissionem operetur peccatorum. et purgatorium hor
ribilis cruciatum in hac afflictione tua per suam
misericordiam commutet. **T**ollerabilius est namque
hic presentiale quam in futuro puniri. quod si sit
corde contento paciens penam necessariam tanquam
voluntariam ferens et omnem penam et culpam emittet

deus. certusq; paradysum introibis. alioqñ
per impatientiam eternam penam et dam
pnacōnem incurres. **¶** Quarta exhortacō

Super omnia in hac extrema hora con
stitutus meditare circa tuam spūalem
salutem. nunq̃ enim fortassis in futurum
huius meditationis occurreret oportunitas
omnem aliam sollicitudinē et rerum terre
narū curam relinque. quas relinq̃ necesse
est. que etiam nec ab inferni precipicō cor
ruentē eripe valēt. pleā fide te deo cōmitte
et ei qui omnipotens bonus et sapiens est
te. tua et tuorum regenda prebe. Omnem
preterea cogitatum tuū in eū dirige. astan
tes solummodo et superstites rogans. vt
pro salute tua deum precibus exorent.

¶ Secunda pticula sex habet int̃roga
tioēs. Et Prima int̃rogacō est ista

Oglecte aut dilecta. vis tu mori et vi
uere in soliditate fidei cristiane re
spectu dei et dñi nr̃i ihu xp̃i tanq̃ ve
rus fidelis et obediens sancte m̃ris eccl̃ie fili⁹
Respondeat. volo. **¶** Secda int̃rogacō

Petis a deo veniam peccatorū tuorū om̃is
sorū et om̃issorū que contra eiusdē
amorē. maiestātē atq; bonitatē egeis. Nec
eum put debabas honorasti. respondeat. peto

Absque sincerū **Tercia interrogatio**
propositū et explicitā volūtatem vitam
tuā in melius commutare atq; corrigere. si vi
ta comes superflua fuerit. Rogas etiā deū vt tibi
graciā prestat. hoc propositū continuādi verāq;
contritiōem habendi **Quarta interrogatio**

Es tu cōsciū tibi hūi alicui⁹ peccati mōr
lis vel criminis de quo nō sis confessus
Optasne etiā cor tuū illūari ad obliuionem
criminū si que sint habendā noticiā. et si tu
scires libet⁹ confitereris ea **Quinta interrogatio**

Quis ablata p te restitui integralit⁹ qntū
ad id teneris iuxta tuarū facultatū va
lorem. etiam vsq; ad omniū bonorū tuorū ces
sionē et renūciaciōem. vbi alias satisfactio
fieri nō valeret. et corā deo et hominib; rem
issiōis petis **Sexta interrogatio**

Indulges ex corde omib; qui tibi no
cumentū intulerūt ob veneraciōem et
amorē dñi nrī ihu xpī. a quo et remissiōem spe
ras. petis similiter indulgētiā tibi et remitti ab
hīs quos verbis aut factis lesisti. Ad has
omnes pmissas interrogaciōnes affirmatiue
respondeat. volo. **Tercia particula breues**

Primo dicat infir. **Illustrat oīōes**
mus ex corde deū orans. Deus me⁹
piissime pater Misere mei. Deus

me⁹ pñssime pater. In man⁹ tuas cōmēdo
spiritū meum. pater misericordiāzū misericor
diā fac huic paupcūle creaturē tue. **A**diuua
me nūc etiā in hac vltiā nccitate. **S**uccurre
dñe iā aie egēti et desolate. vt non a mali
gnis spiritib⁹ captiueſ. ⁊ a canib⁹ inferna
libus deuoret. **D**ulcissime ihu ob honorem
⁊ virtutē tue bñdictissime passiōis iube me
ēcipi intra numerū electorū tuorū. **S**aluator
me⁹ ⁊ redēptor me⁹. redde me totū tibi non
me rennuas. ad te venio non me repellas

Dñe paradisū tuū postulo non ob valorem
meorū meritorū sed in virtute ⁊ efficacia tue
bñdictissime passiōis per quā me miserum
redimere voluisti ⁊ michi paradisū precio tui
sanguis emere dignatus es ipsum michi
conferre festina propter quem nec tue diuī
cie aut potentia minuentur nec ipse paradi
sus angustior aut minor inuenitur.

Alutet postmodū beatissimā virginē
mariam dicens. **R**egina celorū mater
misericordie cōfugiū pccorū recōsilia me vni
gemito filio tuo. ei⁹ demēciā p me indigno
peccatore interpella vt ob amorem tui mea
ēmittat crimina perducens in gloriā suam

Angelos de hinc precibus inuitet inq̃
ens. **S**piritus celorū angeli beatissimi

assistite queso michi migrati ex hoc seculo
et potent eripite me ab omnibus aduersario-
rum insidijs et aiam meam in vestrum consortium
assumite. Tu precipue angele bone custos

Post hec inquiratur ab infirmo cui **Time?**
sanctorum vel sanctarum magis deuotus exti-
terit ut illi precem offerat dicendo. O gloriosis-
sime sancte vel sancta singulari in te dum viuere
spem et confidentiam repositui succurre nunc michi
in hoc extremo necessitatis articulo laboranti
nunc anxior supra modum. tempus nunc instat et
hora. iam in adiutorium meum intende.

Quarta ps quascumque obseruationes edocet
ut sciatur qualis predictorum usus habendus sit

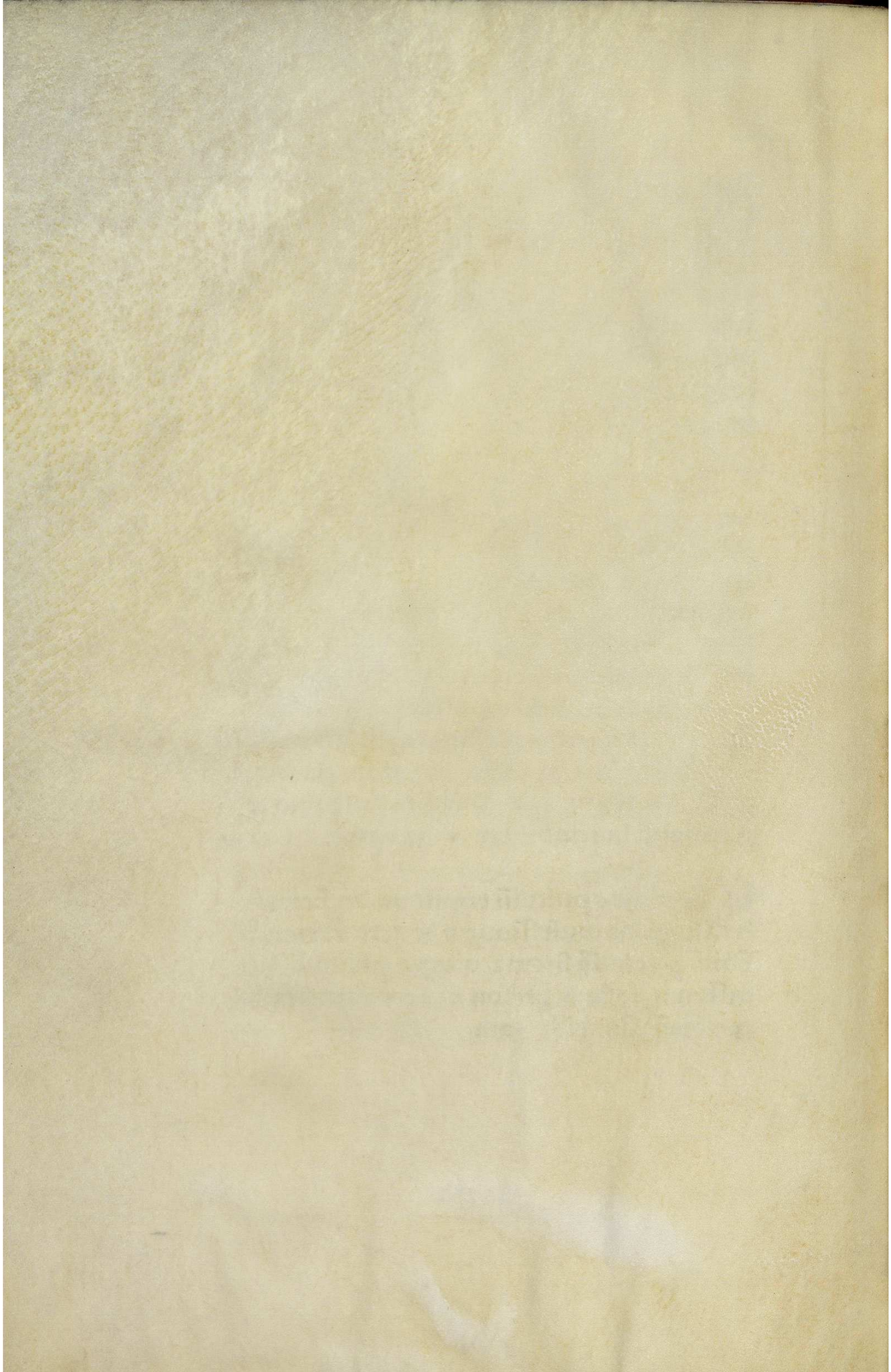
Sapienter et paciens nondum eucharistiam aut
extremam unctionem suscepit. interrogetur.
an eadem sacramenta deuote pa-
tus est recipere. Si etiam super interrogationibus pre-
missis vel similibus appareant responsiones paci-
entis existere. remedium apponat quantum id
commodius fieri poterit. vel per ministracionem
sacramentorum confessionis. eucharistie. aut extre-
me unctionis vel eadem manifestando piculum
quod incurrat non plene satisfaciendo petitionibus
super fide sua et salute conscientie perlati. Moneatur
quoque ut decedat tanquam verus et fidelis christianus
Atendant si infirmus ipse excommunicationis

vinculo astrictus teneat et propterea submit-
tat se totis viribus ordinacōi scē mris ecclie
vt absoluat. ¶ Si moritur? plixū tempōis
spaciū ad suā recollectionē habeat. ne mor-
te festina pueniat legende forent coram eo
ab astātib? historie et oīes deuote. in q̄b?
san? et viuēs ampli? delectabat. vel recēsen-
da essent diuina pcepta vt pfundi? medi-
tet si quid aduersus ea negligent oblitum
deliqueit vel p̄sens corā eo instructio recitet
Si paciens vsum loquēdi perdidit habet
tamen sanam et integram noticiam ad int̄-
rogaciones sibi factas vel oraciones coram
eo recitatas signo aliquo exteriori vel solo
cordis consensu respondeat hoc enim sufficit
ad salutem. ¶ Presētetur infirmo ymago
crucifixi vel alteri? sancti quem san? et inco-
lumis specialit? venerabat. Si non oīa p̄mīs-
sa dici breuitas sinat pponende sunt oraci-
ones. illa presertim q̄ saluatori nostro ihu
cristo dirigitur. Nullatenus aut minime si
fieri possit morientī amici carnales. vxor.
liberi. vel diuicie. ad memoriam educantur
nisi inquantum id erigit patientis spūalis
sanitas et dum alias conuenienter omitti
nequit. Non detur infirmo nimia spes corpo-
ralis salutis cōsequende. ingeratur potius

eidē p̄ma monico sup̄ius explicata. Sepe nā
q̄ per vnā talem inanē ⁊ falsam cōsolacōez
⁊ incertā sanitatis corpore cōfidentia certā
incurrit homo dampnacōnem. Quinimo
hortandus est paciēs vt p contricōnem et
cōfessionem anime sanitatē p̄curet q̄ ⁊ ad
salutē corpis si sibi fuerit expediens valere
poterit ⁊ inde securior atq̄ quietior erit

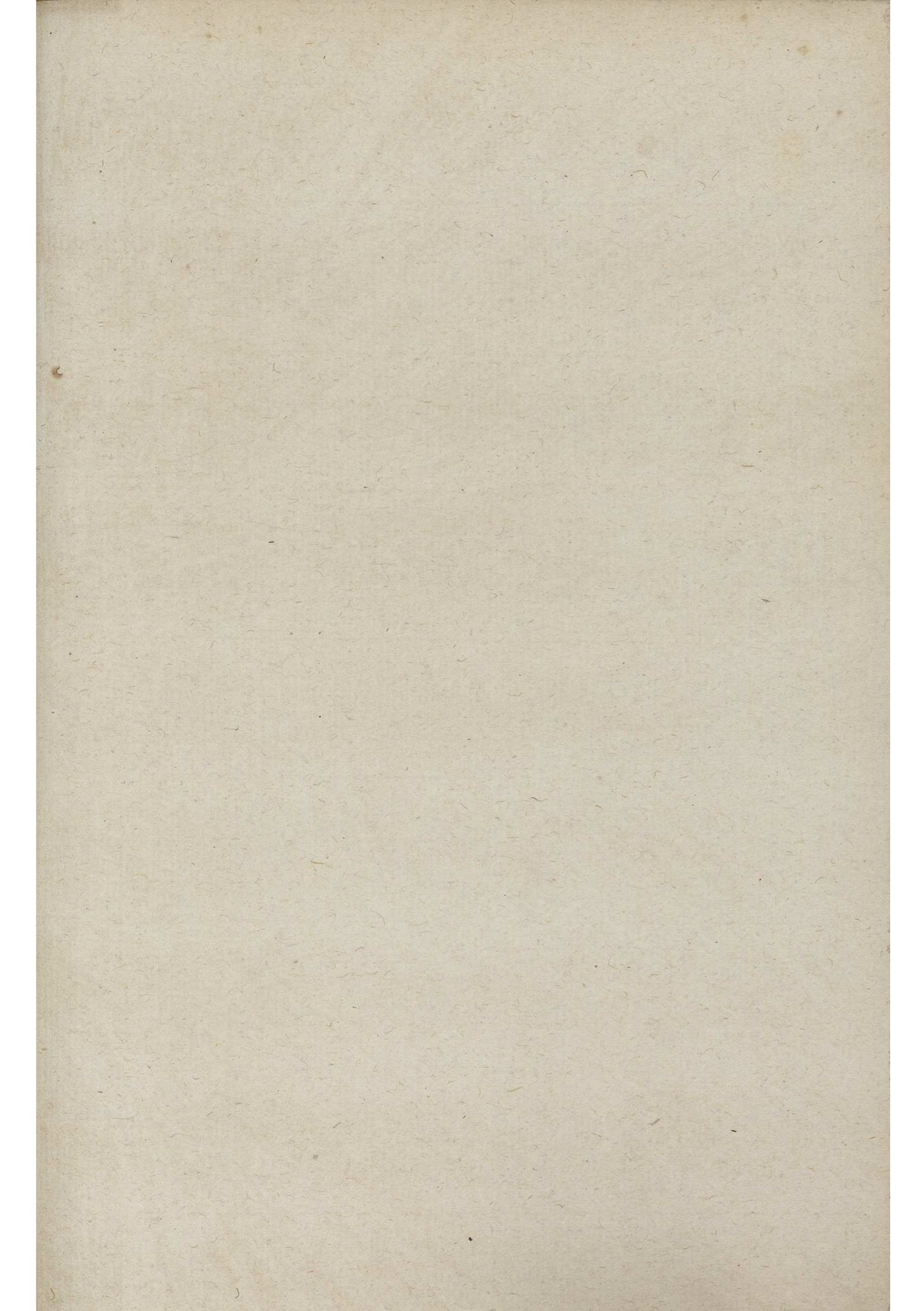
Quia vero frequētē corporāl infirmitas
ex aīe languore ortum habet papa per
ex̄p̄ssam decretalē cuilibet medico corporis
districte p̄cipit. ne cuiq̄ egroto corporeā cōfe
rat medicinā priusq̄ de spūalis medici cō
fessoris scilicet requisicōne eūdem monuerit
Hinc expediēs vidētur vt in quibz libet pau
per hospitalibz vel domibz dei Statuto firma
retur. ne quis ibidē eger suscipi posset q̄ nō
p̄mo ingressus die cōfessionem facēt vel p̄do
neo sacerdoti ad hocipm deputato paratus
cōfiteri se cōtinuo p̄ntaret sicut in domo dei
parisiensi laudabiliter obseruatur.

ExPLICIT opusculū triptitū de p̄ceptis
decalogi. De confessione ⁊ de arte moriendi
Editū p̄ eximiū sacre teologie p̄fessorē Ma
gistrum Ioh̄em gerson alme vniuersitatis
parisiē Cancellarium

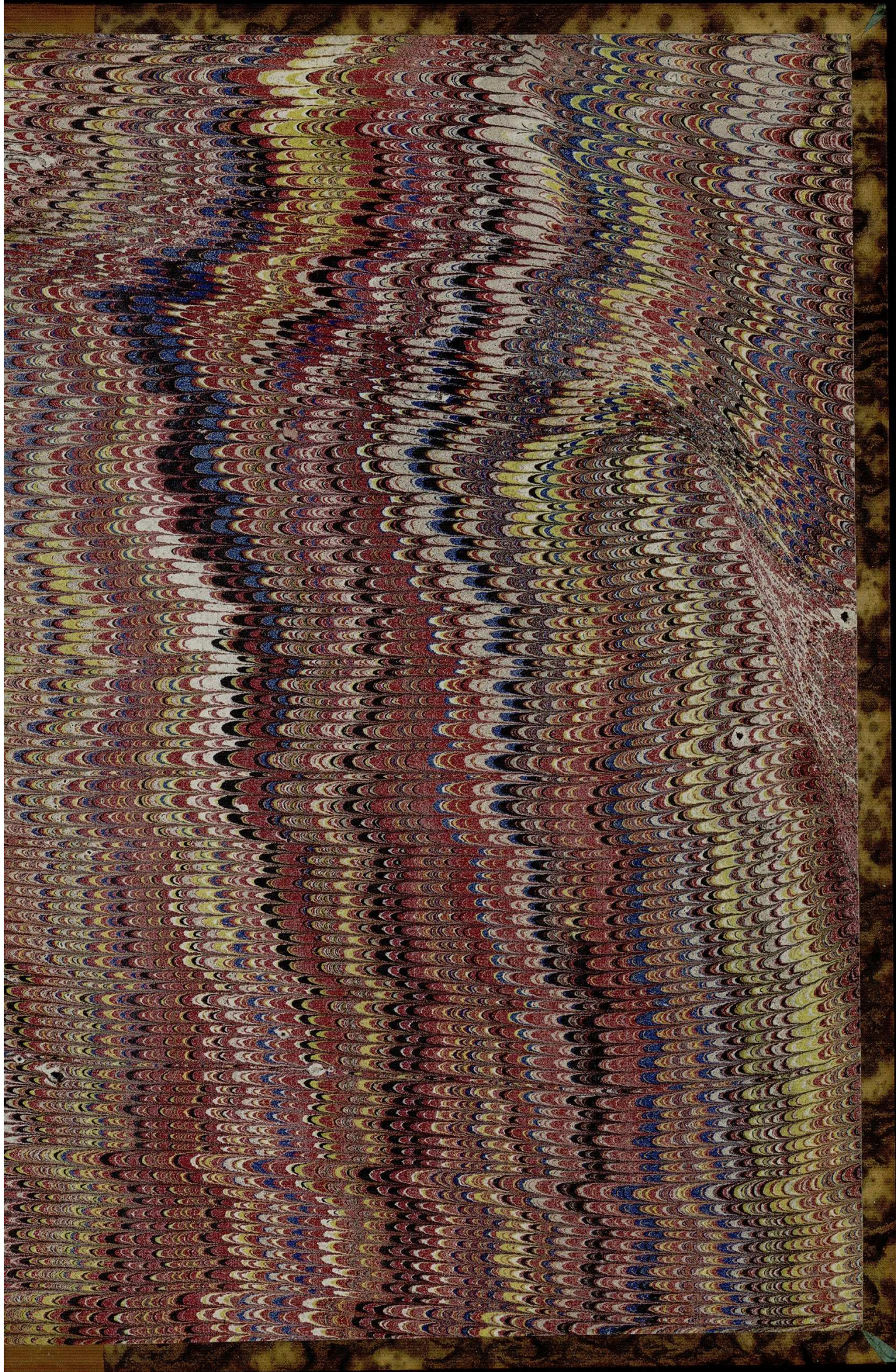

1158448644

4370